

JURIIDILINE AJAKIRI

ÕIGUS

TOIMETUS:

R. Rägo
peatoimetaja

K. Grau, E. Maddison, A. Palvadre,
K. Parts, J. Reinhold, J. Uluots

E. Ein
tegevtoimetaja

S I S U.

Artiklid.

Kaasik, N.: Õiguse rahvusvaheline ühtlustamine	145
Nõges, Valter: Genfi ühtlustatud veksliseadus 1930. aastast	154
Ein, E., Kaasik N. ja Nõges V.: Väljavõtteid Genfi Üht- lustatud veksliseaduse 1930. a. 7. juuni konventsioonidest	166

Riigikohtu tegelus.

Administratiivosakond:

Kas kohtu- ja siseministril on õigus Riigikorra kaitse seaduse põhjal tunnistada maksvusetuks linna-, maa-, alevi- ja vallavolikogude valimisel esitatud kandidaatide nimekirju ning lõppenuks nende nimekirjade järele valitud esindajate volitusi?	186
Kas haigekassad võivad õnnetusjuhtude läbi vigastatud kassaliikmetele määrata suuremaid abirahasid kui nad maksavad haigetele kassaliikmetele, ja maksta õnnetusjuhtude läbi vigastatud kassaliikmetele abirahasid pühade ja puhkepäevade eest, kui nemad haigetele kassaliikmetele seda ei maksa?	187
Kas riigiametniku jäädavalt ametist vabastamise käskkirjas peab olema tähendatud, missuguse Riigiteenistuse seaduse paragrahvi järgi vabastamine toimunud?	188
Kas apteegi avamise luba läheb loasaaja surma puhul tema pärijatele?	189
Kas ühispiimatalitused kuuluvad valla heaks võetava tööstusmaksu alla?	189
Kas riigiametnikkude õiguste kaitsemine kuulub juhtudel, kui kohtutäituri poolt kohtuotsuste alusel nende varandustele või õigustele pannakse arest, Põllutööministeeriumi ülesannete hulka?	189
Kas omavalitsuse teenijal on õigus nõuda teenistuskoha allesjätmist kaitseväes sundajateenistuse lõpetamiseni?	190
Kas saab eraisikuid III klassi teede võrgu kindlaksmääramisel asjaosaliseks lugeda?	190

Tsiviilosakond:

Millised õigused ning kohustised on sissenõudjal kinnisvara sundmüügi toimetuses?	190
---	-----

Kriminaalosalakond:

Kas UNS § 530 ette nähtud auhaavamine abikaasade vahel on karistatav?	192
Kas kaebuste andmiseks ette nähtud tähtaegade uuendamise „vabandatavaks põhjuseks“ võib olla ka vallavalitsuse viivitus kohtuotsuse ärakirja kätteandmises kaebajale, kui selle viivituse tõttu möödub kaebuse tähtaeg?	192
Kas tollidirektor võib asendada Tollinõukogu salakauba asjade otsustamisel ja trahvide määramisel?	192

Õiguse rahvusvaheline ühtlustamine.

N. Kaasik.

Tähtsamaks põhimõtteks ajaloolisel koolil õigusteades oli vaade õigusele, kui rahvusliku õigustunde väljendusele. Vastavalt sellele pidid erinema üksikute rahvuste õiguslikud süsteemid ja ka nende arenemine pidi käima erirada. Kahtlemata tugineb see vaade sellele tõsiolule, et rahvuste arenemises võib tõesti märgata teatavat differentseerumise staadiumi, kus rahvuse iseolemist mõistetakse esijoones eraldumises teistest rahvustest. Õiguslikul alal kuuluvad sellesse staadiumi niisugused mõjuküllased faktid, nagu eemaldumine Euroopa rahvastele ühisest rooma õigusest ja suveräänsuse mõiste tekkimine tema absoluutsel kujul, mis ei sallinud ühtegi segamist riigi siseellu ja omistas seaduseandlusele sügavalt individuaalse ilme. Kõige selle tagajärg on, et poliitiliselt enam-vähem konsolideerunud Euroopas ja ka teistes ilmajagudes on igal riigil oma, teistest suuremal või vähemal määral erinev õiguslik süsteem, mis avaldub loomulikult mitte üksinda poliitilistest kontseptsioonidest mõjustatud põhi-seadustes, vaid samuti ka muus siseriiklikus õiguses. Kompetentsi kokkupuutumisi üksikute natsionaalsete õigussüsteemide vahel tuleb ette harva ja riigid ei tunne vajadust luua sidet nende vahel. Seda aega võib iseloomustada kui üksikute riikide natsionaalsete süsteemide faktilist koosolu.

Rahvuste arenemine väljub aga differentseerumise staadiumist, alul aeglaselt, pärast kiiremat ja otsustavamalt. Selgub, et rahvus ei saa enam eralduda teistest ja eksisteerida omaette, vaid ta vajab oma rahvuskultuuri arendamiseks rahvaste saavutisi vaimsel ja materiaalsel alal. Sellest tingitud vahetustarve lähendab rahvusi, kujundab neist ühise pere ja loob tugeva aluse rahvusvahelisele ühistusele, mis on rahvuste uue, kooperatiivse arenemisjärgu tulemus.

Rahvustel tekivad ühised huvid, mis tungivalt nõuavad õiguslikku korraldamist järjest laienevas ulatuses. Natsio-

naalne õigus ei ole kompetentne selle ülesande täitmiseks, selleks osutub aga hästi kõlblikuks rahvusvaheline õigus. Ta ei saa enam jääda poliitiliste õiguste reguleerijaks absoluutselt suveräänsete riikide vahel, vaid suundub olude sunnil rahvaste kooperasiiooni korraldamisele. Seks otstarbeks tekivad esimesed spontaansed õiguslikud korraldused üldkonventsioonide näol, mis vastu võetud suure hulga riikide poolt ja osutuvad neile kõikidele väga vajalikuks ühtlustatud õiguskorraks seal, kus natsionaalne seaduseandlus ei olnud kompetentne ega olekski suutnud luua rahuldavat reglamentatsiooni. Osutub võimalikuks rahvusvaheline õiguslik korraldamine, osutub võimalikuks ka rahvusvahelise organisatsiooni loomine esialgu üksikute ülesannete teostamiseks administratiivsete unioonide näol, hiljem ka üldiselt rahvusvahelise kooperasiiooni juhtimiseks Rahvasteliidu näol. Organiseerunud rahvusvaheline ühistus hakkab ka kohe teostama esiotsa algelist, kuid väga arenemisvõimelist seaduseandlust, mis vormiliselt seob veel riike, kuid sisuliselt on juba ekstranatsionaalne norm, mis loob õigustusi ja kohustusi üksikute isikute jaoks. Rahvusvaheline õigus sulab kokku natsionaalse õigusega väga laialdases ulatuses ja jaguneb selles alaosas, mis vastavad siseõiguse aladele. Nii tekib rahvusvaheline kriminaalõigus, ühenduste õigus, finantsõigus, majandusõigus, tööõigus jne. Rahvusvahelist õigust ei saa enam vaadelda õigusena *sui generis*, mis erineb teistest õigusharudest. Maksvusele pääseb monistlik õpetus, mis õigustab rahvusvahelise ja siseõiguse kokkusulamist. Ka riikide konstitutsioonid tunnistavad rahvusvahelise õiguse oma õiguskorra osaks, millega monistlik õpetus muutub positiivse õiguse põhimõtteks. Nii kujuneb rahvusvaheline õigus osaliselt riigi vahetalitusel individuaalseid õigustusi ja kohustusi loovaks kooperasiiooniõiguseks, mis seob üksikuid natsionaalseid õigussüsteeme rahvusvaheliselt ühtlustatud normi abil. See rahvusvaheline kooperasioniõigus areneb pinnalt ja sügavuselt siseõiguse kulul ja toob seega rahvusvahelisesse suhtlemisse ikka rohkem ja rohkem ühtlustatud õigust, mis tarvilik organiseeritud rahvusvahelise ühistuse arenemisele.

Kuid kõige selle juures tuleb siiski tähendada, et rahvusvaheline õigus ei suuda ega seagi oma ülesandeks kõrvaldada erinevusi riikide natsionaalsest seaduseandlusest. Rahvusvaheline organisatsioon põhineb riikide sõltumatuse tunnus-

tamisel kõikidel, ka seaduseandlikul, aladel ega pretendeeri siseõiguse laiaulatuslikule muutmisele seal, kus rahvusvahelise ühistuse huvid ei nõua otsesest vahelesegamist.

Erinevused seaduste vahel püsivad rahvusvahelise õiguse olemasolule vaatamata. Need erinevused on väga kahjulikud. Nad rikuvad juriidiliste vahekordade stabiilsuse, julgeoleku ja kindluse isikute vahel nii pea kui nendele vahekordadele omistub rahvusvaheline ilme, s. o. kui nad leiavad aset mitme riigi kodaniku vahel või alluvad mitme riigi kompetentsile. Isik, kes oma kodumaal harjunud teatava õiguskorraga, ei ole sugugi kindel, et see õiguskord jääb maksvaks tema suhtes ka igal pool teistes riikides. Samuti ei saa ta kindel olla selles, et tema poolt kontraheeritud kohustised tunnustatakse seadusepärasteks ja maksvateks teistes maades. Kõige tähtsamad õigused muutuvad ebakindlateks nii pea kui isik astub üle riigipiiri. Võib juhtuda isegi nii, et üks ja sama isik võib olla seaduslik abielumees ühes riigis, kahenaisepidaja teises ja vallaline kolmandas! Loomulikult on see näide liialdatud (kuid siiski täiesti võimalik!), aga ta näitab kujukalt, kui püsivaid õigusi võib kõigutada seaduste erinevus riikide vahel ja kui suuri raskusi võivad tekitada need erinevused eriti varanduslikkudes vahekordades välismaalastega. Ja mida sagedamaks ja tihedamaks muutub ühenduste kiirendamisega ja lihtsustamisega suhtlemine välismaaga ja välismaalastega, seda tõsisemaks ja kahjutoovamaks muutub seaduste erinevus, seda rohkem tuleb otsida teid olukorra parandamiseks. Riigid ise, teadlikud rahvusvahelise suhtlemise vajaduses ja kasulikkuses, peavad silmas pidama seda olukorda oma seaduseandluse arendamisel.

Konfliktide tekkimine erinevate õigussüsteemide vahel on paratamatu. Nende lahendamiseks on kujunenud eriline õiguslik süsteem, mida tuntakse era-rahvusvahelise õiguse nime all. Tema sihiks on silla loomine üksikute süsteemide vahel ülepääsemiseks kollisioonidest ja konfliktidest. Ta peab määrama eraõiguslikkude vahekordade kohta tarvitatava seaduse siis, kui need vahekorrad väljuvad ühe riigi eksklusiivsest kompetentsist. Konfliktnorm võimaldab valiku kompetentside vahel, võimaldab üle saada seaduste erinevusest tekkinud konfliktist, kuid era-rahvusvaheline õigus ei suuda kunagi kõrvaldada neid erinevusi. Ta tugineb ise

natsionaalsele õigussüsteemile, ta aitab kohtunikku õigusemõistmises, kuid kodanikule ei anna ta kindlust ja julgeolekut tehingutes välismaalastega. See tuleks kodanikkudele ainult erinevuste kaotamisega ja õiguse ühtlustamisega riikide vahel.

Rahvaste kooperatsioon ei saa leppida seaduste erinevusest tekkivate takistustega ja nõuab siseriikliku õiguse ühtlustamist kasvavalt laiemas ulatuses. Ei ole seepärast sugugi imestav see, et natsionaalsete seaduste ühtlustamise probleem on kujunenud viimasel ajal tähelepanuväärivaks ülesandeks õigusteadlastele ja õiguspolitikutele. Varemalt asetus ühtlustamise idee päevakorra juhuslikult ja kitsas ulatuses. Tänapäev on ta juba muutunud püsivaks ja puudutab suurt osa õiguslikult reguleeritavatest aladest. Ei ole kahtlust, et tulevik toob uusi arendusi sellele probleemile ja kõikidel natsionaalsetel seaduseandlustel tuleb teotseda temaga.

Mitmed teaduslikud asutised on juba varem pühendanud suurt tähelepanu ühtlustamisprobleemile ja asunud kindlalt pooldavale seisukohale. Neist võiks esijoones nimetada autoriteetlikku *Institut de droit international*, siis *International Law Association*, *Comité maritime international*, *Comité juridique international de l'aviation*, *Chambre de Commerce international*, kes korduvalt on arutanud ühtlustamise võimalusi ja esinenud vastavate soovitustega ning põhjalikult läbi töötatud kavadega, mis sagedasti osutusid väärtuslikuks materjaliks diplomaatilistele konverentsidele ja leidsid neis vastuvõttu. Paljud kavad on tänapäev muutunud positiivseks õiguseks kas lepingulisel teel või tava alusel. Seepärast ei saa alahinnata teaduslike asutiste mõju seaduste ühtlustamisele.

Kuid kõige selle juures peab tähendama, et see teaduslik töö ei olnud koordineeritud. Puudus eriline rahvusvaheline organ, kes oleks süstematiseerinud ühtlustamistööd. Alles hiljuti, 1928. a., loodi Itaalia valitsuse ettepanekul Rahvasteliidu juurde Rahvusvaheline Eraõiguse Ühtlustamise Instituut, asukohaga Roomas, kelle ülesandeks on selgitada vahendeid eraõiguse kokkukõlastamiseks ja koordineerimiseks riikide või riikide gruppide vahel ja ette valmistada järk-järguliselt ühtlustatud eraõiguse legislatsiooni vastuvõtmist riikide poolt. Iga riik, iga Rahvasteliidu organ või iga rahvusvaheline õigusteaduslik ühing võib teha ettepanekuid

õiguse ühtlustamisse, kokkukõlastamisse või koordineerimisse puutuvate küsimuste uurimiseks. Instituudi juhatus toimetab need küsimused vajaduse korral kvalifitseeritud juristide komisjoni kätte, kes töötab välja kas soovitused või võimaluse korral ka kokkukõlastatud tekstid, mille elluviimiseks Rahvasteliidu Nõukogu võib Instituudi juhatuse palvel kokku kutsuda diplomaatilise konverentsi. Instituut on juba asunud tööle ja uurib praegu õiguse ühtlustamise võimalusi väliskaubandusliku ostu-müügi lepingu, kaubandusliku vahekohtu menetluse ja autoriõiguse kohta. Instituudi ellukutsumisega on loodud rahvusvaheline organ, mis suudab süstematiseerida teiste ühingute ühtlustamisele sihitud tööd, kui ka ise arutada ja kaaluda eraõiguse ühtlustamise võimalusi. On juba ette arvata, et ta hakkab varustama Rahvasteliitu ühtlustamiskavadega ja see juba omakord pöördub siis riikide poole seisukohtade selgitamiseks. Sel teel muutuks ühtlustamistöö püsivaks Rahvasteliidu ülesandeks ja kõik temasse kuuluvad riigid oleksid paratamatult kaasa tõmmatud. Sel viisil sidestuks teaduslik ettevalmistus praktilise teostamisega.

Teoreetilise teadusliku töö kõrval ei puudu ka tegelikud katsed luua ühtlust üksikute riikide õiguste vahel. Sel alal olgu esijoonel mainitud arvukas rahvusvaheline legislatuur. Rahvusvaheliste üldkonventsioonide abil on saavutatud õiguslik ühtlus neil aladel, kus rahvusvaheline suhtlemine seda tungivalt nõudnud. Rahvusvahelised konventsioonid loovad enamikus üldisi kohustisi, harvemini aga täpsalt ühtlustatud õiguskorra. Üldiselt peab aga tähendama, et konventsioonid, ka üksikasjalisemaks muutudes, jätavad riikidele kokkuleppe piirides suhteliselt suure seaduseandliku vabaduse. Neile on tähtsam taoteldav siht, on tähtsam teatava põhimõtte paigutamine seadustesse, kui selle teostamise üksikasjad, mis võivad jääda iga riigi enese määrata. Säärase iseloomuga on näiteks kõik Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni poolt vastu võetud lepingute kavad. Huvitav on siinkohal märkida, et kriminaalõigusse puutuvad lepingud püürduvad harilikult dispositsiooni konventsionaalse fikseerimisega, jättes sanktsiooni iga riigi enese määrata. Seega kujuneb rahvusvaheliste konventsioonide abil põhimõtetes ja sihis ühtlustatud õiguslik kord. Konventsioonide ratifitseerimisega muutub ta ühtlustatud siseõiguseks, mis juba vahen-

ditult maksev kõikide kodanikkude kohta kõikides lepinguga seotud riikides.

Erilist tähelepanu rahvusvahelistest konventsioonidest väärivad need, mis püüavad ühtlustada juba maksvat õigust, asendades teda konventsionaalse normiga. Siia hulka kuuluvad näiteks Rahvasteliidu algatusel riikidele seisukoha võtmiseks esitatud vekslite ja tsekiõiguse ühtlustamise lepingud, samuti ühtlustamise sihiga ette võetud tollitariifide nomenklatuuri koostamine, vangistusmäärustiku väljatöötamine jne. Nähtavasti on tekkimas eriline liik rahvusvahelisi lepinguid, mis tihedalt seotud ühtlustamisega ja mis omandavad kahtlemata selle sihile vastava kuju. See on eriti tähtis seepärast, et konventsionaalne ühtlustamine peab omandama riikidele vastuvõetava, kuid sealjuures kindla kuju.

Tähtsamate saavutiste hulka õiguste ühtlustamises tuleb lugeda Skandinaavia riikide ühist seaduseandlust mitmesugustel aladel, mille järelalusel neis riiges maksavad ühtlustatud seadused vekslite, tsekkide ning vabrikumärkide kohta ja osaliselt ühtlustatud obligatsiooniõigus, mereõigus ja isegi perekonnaõigus. Skandinaavia riigid on ühtlustamiseks tarvitanud mitte konventsionaalset teed, vaid paralleelset seaduseandlust. Ühiselt juristide poolt välja töötatud seaduste kavade esitati valitsuste poolt oma parlamentidele ja leidsid neis kinnitamist sarnaselt kõikide teiste seadustega. Seega ei ole ükski neist riikidest vormiliselt seotud ühtlustamise kohustusega ja võib igal ajal üksikult muuta oma seadusi ühtlustatud aladel. Konventsionaalse ühtlustamisviisi juures on riigid rohkem seotud, kuid ühtlustatud kord on ka rohkem garanteeritud liiga kergel käel ette võetud muutmiste vastu.

Projektistaadiumis olevatest ühtlustamistest ei saa nime tamata jätta prantsuse-itaalia ühtlustatud obligatsioonikoodeksit. Kummagi maa juristid arutasid läbi prof. Scialoja algatusel kogu obligatsiooniõiguse, täiendades teda õigusteadeuslike uudsustega ja saavutistega, säilitades sealjuures tekstide selguse ja mõõdukuse. Selle töö tagajärjel kujunes laitmatu obligatsioonikoodeks, mis leidis mitmes muus riigis teenitud tunnustust. Praegu kavatsevad paljud Euroopa riigid ta omal maal maksma panna. Meil on see koodeks tõlgitud hr. E. Eini algatusel ja leidnud pooldamist paljude meie vanemate juristide-praktikute poolt. Säärase koodeksi välja-

töötamine ja maksmapanemine (see on praegu vaid aja küsimus) näitab, kui kaugemale võib minna õiguste ühtlustamine ja tõestab muu seas ka seda, et laitmatult koostatud koodeks võib omale tee rajada ka nendesse maadesse, kes tema koostamisest osa ei ole võtnud ja kel omad samaainelised koodeksid juba olemas.

Otsese seaduste ühtlustamise kõrval esineb kaasaegses seaduseandluses ka kaudne ühtlustamine, mis levib seaduste väljatöötamise meetodite tõttu. Nimelt kasutavad seadusi ette valmistavad organid nüüd väga suurel määral teiste maade kogemusi samaalalises seaduseandluses, laenates sealt koguni seaduste tekste. See järeleaimav ehk imitatiivne meetod läheneb sagedasti osalisele retseptioonile ja tänu sellele on paljud alad noore õigusliku normeeringuga enam-vähem ühtlased paljude riikide vahel.

Kaudset ühtlustamist võimaldab ka õigusteaduse rakendamise seaduseandluse teenimise. Laialdane kontakt õigusteadlaste vahel viib kiiresti põhimõtteliste seisukohtade ühtimisele teadusvallas, eriti veel praegu, kus teaduslik töö on muutunud loomult rahvusvaheliseks. Side õigusteaduse ja seaduseandluse vahel võimaldab ühiste seisukohtade väljendamist seadustes iseäranis neil juhtudel, kui sihikindlalt püütakse ühtlustamise poole. Ja seda sihikindlust võib märkata juba väga paljudel aladel, sest õpetlaste konverentsidel on see küsimus sagedasti päevakorral ega ole harvad juhud, kus konverentsid kutsutakse kokku ainsa sihiga ühtlustada teatavaid alasid, nagu näit. Varssavis peetud kriminaalõiguse ühtlustamise konverents. Käsikäes imitatiivse meetodiga on õigusteadlaste töö oma vastuvaidlematu mõju seaduste ühtlustamisel, mida ei saa alahinnata.

Õiguste rahvusvaheline ühtlustamine on saanud praegu juba akuutseks probleemiks. Kuid asjatu ja isegi kahjulik oleks omistada ühtlustamisele jooni, mis temale võõrad. Ja kõige pealt tuleb hoiduda unistuslikust kõikide õiguste ja õigusharude ühtlustamisest identsuseni. Kuigi ei pea paika Savigny vaade õigusele, kui rahvuse veenete väljendusele, sest rahvusvaheliste õigusnormide ja tehniliste normide olemasolu eitab selle põhimõtte absoluutsust, siiski ei saa ka eitada ja seaduseandlusest kõrvaldada rahvuslikku põhimõtet, ei saa täiesti kõrvale heita Savigny vaadet. Rahvuslik omapära jääb ikkagi seadustesse ja ta on sealjuures vastuvaiel-

damatuks progressi tunnuseks ja tõukejõuks. Ja õiguste ühtlustamine ei pea suunduma selle omapära hävitamisele.

Ühtlustamise tarve tekib ainult seal, kus erinevused nationaalsetes õigussüsteemides osutuvad takistuseks rahvusvahelise suhtlemise normaalsele arenemisele. Muudel aladel on ühtlustamine vähemalt praegusel ajal üleliigne. Seevastu on ta aga tungivalt tarvilik seal, kus sellest võidab isiku julgeoleku ja kindluse tunne rahvusvahelises suhtlemises. Sellest järeldub muu seas kaks tähtsat põhimõtet: 1) ühtlustamine on tarvilikum seal, kus rahvusvaheline suhtlemine tihedam ja 2) ühtlustamine on kasulikum siis, kui ta pinnaliselt laiaulatuslikum, s. o. kui temast osa võtab suurem arv riike.

Ühtlustamine paljude riikide vahel on raskesti teostatav. Seepärast on palju sagedamad katsed õigusi ühtlustada üksikus riikide rühmitises, iseäranis siis, kui nende õiguskord omab ühist päritolu. Nii näiteks Skandinaavia riigid, nii Prantsuse-Itaalia, nii ka ettepanekud ühtlustada Balti riikide õiguskordi. Hinnates kõrgelt ka niisuguseid katseid, peab siiski tähendama, et neis on esikohal opportunistlik püüd sammuda vähema vastupanu suunas. Loomulik, kui ei saa saavutada universaalset ühtlust, siis peab piirduma kontinentaalse ühtlustamisega, selle nurjumisel aga veel väiksema grupiga. Kuid sealjuures peab ikkagi silmas pidama, et ühtlustamisel on loomulik tendents universalismi poole ja et mida väiksem on ühtlustamise pind, seda väiksem ka ta kasu rahvusvahelises suhtlemises ja igal juhul tuleb eelistada ühtlustamist suurema arvu riikide vahel. On arusaadav, et siis ei saa ühtlustamine olla nii täielik ja peaks piirduma alul vaid üksikute aladega, nagu seda on teinud siiamaaani rahvusvaheline seaduseandlus. Ka tuleb hoiduda sellest, et mõningate riikide vahel teostatud ühtlustamine ei muutuks takistuseks laiaulatuslikumale ühtimisele õiguslikul alal ja et alati jäetaks võimalus liituda laiemate algatustega. Praegu on ühtlustamise idee vaid varasemas areemisjärgus, ja on tervitatav igasugune ühtlustamine, kuid siiski ainult tingimusel, et ta ei suleks teed tulevikuvõimalustele.

Ühtlustamise tarve on tekkinud sellest, et seaduste erinevused takistavad rahvusvahelist suhtlemist. Kuna viimases on valdavas enamuses materiaalseste hüvede vahetamine, siis

on ka loomulik, et ühtlustamine osutub tarvilikuks eeskätt varandustesse ja nende vahetamise puutuvates õigustes. Seejärel on õiguste ühtlustamine vajalik esijoonel kaubanduslikus õiguses ja tsiviilõiguse nendes osades, mis reguleerivad isikute varanduslikke vahekordi (asjaõigus, obligatsioonioigus ja osalt ka perekonnaõigus). Kuid ka teistes õigusharudes on ühtlustamine võimalik suuremal või väiksemal määral.

Meil on ühtlustamise küsimust arutatud paaril korral õigusteadlaste päevadel, kuid ikka viimasel minutil ja seisukohta võtmata. Samuti ei ole ka avalikult seda küsimust valgustatud ega kaalutud. Sealjuures on aga juba tegelikke samme astunud Balti riikide õiguste ühtlustamiseks Leedu algatusel ja mõned ettevalmistavad koosolekudki peetud, nagu võib järeldada ajalehtede nappidest teadetest. Seega on ühtlustamise küsimus meil praegu tegelikult päevakorrale kerkinud ja vajab seisukoha võtmist.

Meil on palju põhjusi ja palju eeldusi osavõtmiseks rahvusvahelisest õiguste ühtlustamisest suuremas ulatuses. Igal noorel riigil tuleb väga intensiivselt anduda seaduseandlikule tööle, sest temal on palju õiguslikku norminist nõudvaid alasid. Seaduseandlike kogemuste puudusel peavad nad suurel määral tuginema teiste maade praktikale, peavad tarvitama imitatiivset meetodit seaduseandluses. Kas ei ole siis kasulik hoiduda varjatud retseptisioonist ja tarvitada seaduste väljatöötamisel ühtlustatud norme, kui nad vastaval alal olemas. Seal, kus meil ei ole veel vastavaid või küllalt arenatud seadusi, on ühtlustamine väga hõlpsasti teostatav ja seal peaks ka meil täiel määral maksvusele pääsema rahvusvahelise ühistuse huvi printsiip, mida iga sihiteadlik valitsus ja parlament peaks silmas pidama.

Ka ei ole meie tähtsamad seadustikud, meie tsiviilseadus ja ka vastu võetud uus kriminaalkoodeks, nõutaval ajakõrgusel ega vasta ka oma loomult nendele demokraatlikele põhimõtetele, millele tugineb meie riiklik kord. Sellest vananenud oludesunnilisest pärandist tuleb meil vabaneda. Vastavad eeltööd selleks on juba käimas ja loomulik oleks nendes eeltöodes ära kasutada materjalina ka ühtlustamise sihiga välja töötatud kavu, nagu näiteks Prantsuse-Itaalia obligatsioonikoodeks. Meil ei ole mõtet püüda luua midagi omapärast, ei maksa ka parandama hakata Balti eraseadust,

vaid tuleks pöörduda tunnustatud teaduslike kude koodeksite poole, mis kantud ühtlustamise ideest.

Meie rahvuslik areng ja riiklik iseseisvus on tihedalt seotud rahvusvahelise ühistuse arenemisega ja organiseerumisega. Meie peame tegema omalt poolt rahvusvahelise suhtlemise kergendamiseks meie piirides kõik võimaliku. Selleks peame oma õigusliku elu korraldamises laialdaselt kasutama seda materjali, mida pakub meile rahvusvahelisest meelsusest kantud teaduslik töö õiguse arendamises¹. Samuti peaksime seltsima ka nende asutiste töödega, kes oma sihiks seadnud õiguste rahvusvahelise ühtlustamise. Varem või hiljem tulevikus asetub ühtlustamisprobleem päevakorrade palju tungivamalt kui praegu. Siis oleks kahju sellest, et pole kasutatud võimalusi ühtlustamiseks nüüd, kus parajasti käsil meie tähtsamate seadustikkude muutmine.

Genfi ühtlustatud veksliseadus 1930. aastast.

Õiguspoliitiline ja õigusvõrdluslik arutelu.

Valter Nõges.

§.1. Vekslioiguse ühtlustamise ajaloost.

I. Vekslioiguse ühtlustamispuüete alged ulatuvad tagasi 17. ja isegi 16. sajandisse. See mõte, tärpanud õpetlaste töötubades, kandub edasi sealt tegeliku elu areenile, kus ta leiab esialgu võrdlemisi tagasihoidlikku tunnustamist ning veel aeglasemat teostamist. Esimesi tegelikke samme selles suunas astuvad üksikud riikide liidud ja liitriigid. Leipzigi vekslikonverentsil 1847. a. töötatakse välja Saksa-maale ühine veksliseaduse-eelnõu, mis asendab 56 seni seal maksnud kohalikku veksliseadustikku. Sarnased ühtlustamispuüded teostuvad osaliselt ka Helveetsias, Austrias, Skandinaavia jt. riikides.

II. Rahvusvahelises ulatuses aga teeb esimese katse vekslioiguse ühtlustamiseks Association for the Reform and the Codification of the Law of

¹ Selleks oleks eeskätt tarvilik rohkem tähelepanu pöörata Rahvasteliidu töödele, mis juba praegu küllalt arvukad, kuid suurenevad veelgi eriti Rahvusvahelise Eraõiguse Ühtlustamise Instituudi tööde mõjul.

Nations, kes võtab vastu oma konverentsidel, peetud 1876.—78. a. Breemenis, Antverpenis ja Maini äärses Frankfurtis, nn. 27 breemeni reeglit, mis pidid moodustama aluse ühtlustatud veksliseaduse väljatöötamiseks. Esimese rahvusvahelise veksliseaduse tervikulise eelnõu koostab Milaano advokaat Cesare Norsa, mõjustatud selles töös peamiselt saksa seaduseandlusest. See projekt, koosnev 106 artiklist, tuleb arutamisele Rahvusvahelise Õiguse Instituudi — Institut de Droit International — Brüsseli sessioonil 1885. a. Tegelikke tulemusi ei andnud see ega ka mitmesugused teised järgnevad rahvusvahelised konverentsid, kus teotseti ühtlustatud veksliseaduse-eelnõu loomisega¹.

III. Konkreetsema ilme omandab esmakordselt vekslisõiguse ühtlustamine rahvusvahelises ulatuses Saksamaa ja Itaalia algatusel Madalmaade valitsuse poolt 1910. ja 1912. a. kokku kutsutud Haagi konverentsidel², kus võetakse vastu lõpp-tulemusena ühtlane veksliseadustik — Règlement uniforme sur la lettre de change et le billet à ordre; vastav konventsioon kannab 27 riigi esindaja allkirja. Liiga lühike ajavahemik Haagi II konverentsist ilmasõja puhkemiseni ei võimalda valitsustele selle ühtlase veksliseadustiku vastuvõtmisküsimuses seisukoha võtmist ega

¹ Vekslisõiguse ühtlustamise vanema ajaloo kohta vrd. Cohn, G.: Drei rechtswissenschaftliche Vorträge. 1888. — Meyer, F.: Weltwechselrecht. II köide: Der Entwurf eines einheitlichen Wechselgesetzes nebst Begründung. Leipzig, 1909.

² Haagis 1910. ja 1912. a. peetud vekslisõiguse ühtlustamise konverentsi ning selle töötulemuste kohta on kujunenud võrdlemisi rikkalik literatuur, millest märgime siinkohal vaid mõningaid: Actes et documents de la Conférence pour l'Unification du droit relatif à la lettre de change etc. 3 köidet. La Haye, 1912. — Jitta, J.: Die Haager Wechsel- und Scheckkonferenzen. Jahrbuch des Völkerrechts, herausgegeben von Th. Niemeyer und K. Strupp. I köide. München-Leipzig, 1913. Lk. 1218 jj. — Wieland, C.: Das internationale Wechselrechtsübereinkommen vom 23. Juli 1912 und sein Geltungsbereich. Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Konkursrecht, begründet von Goldschmidt, L. 76. köide. Stuttgart, 1913. Lk. 1—92. — Magnus, J.: Tabellen zum internationalen Recht. 4. vihik: Wechselrecht. 2. väljaanne. Berlin, 1930. Lk. 324 jj. — Nolcken, A.: Ob'edinennoe zakonodateljstvo o vekseljach. (Gaagskaja konvencija 10/23 ijulja 1912 g.). V primenenii k Rossii. SPB, 1913. — Kaminka. A.: Ob'edinenie vekseljnago prava. SPB, 1913.

oma seaduseandlusorganile esitamiseks vajalikkude ettepanekute väljatöötamist. Ilmasõda ning sellele järgnevad esimesed aastad on loomulikult vaheerahu ajastuks vekslisõiguse ühtlustamispüüete teostumises. *Inter arma silent leges!* Tuleb siiski mainida, et 23. juunil 1912. a. Haagis vastu võetud vekslisõiguse ühtlustamist taotlev konventsioon on ratifitseeritud kahe riigi, nimelt Guatemala ja Brasiilia poolt³; samuti, et Haagi ühtlustatud veksliseadustik on maksma pandud natsionaalseadusena Guatemalas, Nicaraguas, Paraguays ja Venezuelas⁴; ühtlasi, et sama veksliseadustik on põimitud mõningate muudatustega Lõunaslaavia, Poola ja Türgi seaduseandlusse⁵ ning Helveetsia obligatsioonisõiguse 1919. a. eelnõusse⁶ ja lõpuks, et sama veksliseadustik on mõjustanud Prantsuse 1922. a. veksliseadust⁷.

IV. Vekslisõiguse ühtlustamisküsimus rahvusvahelises ulatuses tõusetub uuesti pärast ilmasõda, nimelt 1920. aastal, Brüsseli rahanduskonverentsil, kes avaldab soovi, et Rahvasteliit võtaks nende ühtlustamispüüete läbi viimise oma ülesannete hulka. Algatus on tehtud. Rahvasteliit, peamiselt tema ajutine majandus- ning rahanduskomitee asubki energiliselt vastavate eeltööde tegemisele: pöördub valitsuste poole järelepärimisega uue konverentsi kokkukutsumise asjus vekslisõiguse ühtlustamiseks, harutab seda küsimust paaris istungkonnas, kutsub ellu vastavate eelnõude läbivaatamiseks ning väljatöötamiseks mitu komisjoni. Nii valmib nimekate juristide koostööviljana nn. ekspertide eelkava ühtlustatud veksliseaduse kohta, mis moodustabki aluse vekslisõiguse ühtlustamistöödele Genfis, Rahvasteliidu kutsel, 1930. a. 13. maist

³ Vrd. Wulff, A.: Resolutionen der Haager Konferenz über die Vereinheitlichung des Scheckrechts. 1925. Lk. 14, märkus 2. Tsiteeritud Magnus'e järgi, op. cit., lk. 324.

⁴ Vrd. Magnus, J.: op. cit., lk. 324.

⁵ Vrd. sama teose 156., 220. ja 294. lk.

⁶ Vrd. Wieland, K.: Die gegenwärtigen Aussichten eines Weltwechselrechts. Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Konkursrecht. 88. köide. Stuttgart, 1926. Lk. 170, märkus 23.

⁷ Vrd. Thaller, E. et Percerou, I.: Traité élémentaire de droit commercial. VII väljaanne. Paris, 1925. Lk. 816, märkus 1.

7. juunini aset leidnud rahvusvahelisel konverentsil⁸.

Vekslidõiguse ühtlustamise konverentsist Genfis võtab osa 33 riigi esindajat ja asjatundjat, kes peavad Rahvasteliidu Nõukogu poolt nimetatud, Madalmaade tuntud juristi dr. J. Limburg'i eesistumisel 35 istungit. 1930. a. 7. juunil, selle konverentsi lõpp-koosolekul, kirjutatakse alla *Austria, Belgia, Brasiilia, Tšehhoslovakkia, Danzigi, Equadori, Helveetsia, Hispaania, Itaalia, Columbia, Luksemburgi, Madalmaade, Norra, Peruu, Poola, Portugali, Prantsuse, Rootsi, Saksa, Soome, Taani ja Türgi*, s. o. 22 riigi poolt⁹:

1. Convention portant loi uniforme sur les lettres de change et billets à ordre (avec Protocole, Annexes et Acte final) — konventsioon ühtlustatud veksliseaduse kohta¹⁰.

a) I lisa: Loi uniforme concernant la lettre de change et le billet à ordre — ühtlustatud veksliseaduse tekst¹¹.

⁸ Tööaruandeid ja literatuuri Genfi 1930. a. konverentsi kohta: Unification de la législation sur la lettre de change et le billet à ordre, rapport général et rapports individuels, présentés par J. Jitta (Pays-Bas), M. D. Chalmers (Grande Bretagne), Fr. Klein (Autriche), Ch. Lyon-Caen (France). Publication de la Société des Nations. N° officiel: C. 487. M. 208. 1923. II. E. 106. Genève, 1923. — Documents préparatoires: Projets élaborés par les experts de la Société des Nations. Remarques des gouvernements. Publication de la Société des Nations. N° officiel C. 234. M. 83. [C. I. L. C. I.]. Genève, 1930. — Comptes rendus de la conférence internationale pour l'unification du droit en matière de lettre de change, billets à ordre et chèques. Tenue à Genève, du 13 mai au 7 juin 1930. Première session: Lettres de change et billet à ordre. Publication de la Société des Nations. N° officiel: C. 360. M. 151. 1930. II. Genève, 1930. (Edaspidi tsiteerin lühendiga — Comptes Rendus.) — Magnus, J.: op. cit., lk. 330 jj. — Wehli, A.: Die Vereinheitlichung des Wechselrechts. Wien, 1929. — Hupka, J.: Zur Revision des Haager Wechselrechts. Wien, 1930. — Chéron, A.: Vers l'unification du droit de change. Annales de Droit Commercial. 1929. 38. aastakäik. 1. vihk. — Loeber, A.: Das einheitliche Wechselgesetz vom Jahre 1930. Rigasche Zeitschrift für Rechtswissenschaft. IV aastakäik. Riga, 1930. Lk. 183—189 ja 241—253.

⁹ Vrd. Comptes Rendus, lk. 11.

¹⁰ Rahvasteliidu ametlikus väljaandes N° C. 346. M. 142. 1930. II [C. I. L. C. 54 (I)]. Tsiteerin edaspidi seda konventsiooni lühendiga GIK.

¹¹ Tsiteerin edaspidi lühendiga ÜV.

b) II lisa: lubatud reservatsioonid ÜV-est riikide siseseaduseandlusele¹².

2. Convention destinée à régler certains conflits de loi en matière de lettres de change et de billets à ordre (avec Protocole) — konventsioon veksliseaduse kollisiooninormide kohta (protokolliga)¹³.

3. Convention relative au droit de timbre en matière de lettres de change et de billets à ordre (avec Protocole) — konventsioon vekslitempelmaksustamise kohta (protokolliga)¹⁴.

Need kolm konventsiooni on üksteisest täiesti sõltumatud, igaüks neist on omaette tervik, ja seepärast ei tehta mingit takistust nende allakirjutamiseks üksikult. Seda õigust on kasutanud *Suurbritannia*, kelle esindaja on alla kirjutanud 1930. a. 7. juunil ainult G III K-ile¹⁵. Kõik need kolm konventsiooni on jäetud allakirjutamiseks lahti kõigile teisile riikidele 1930. a. 6. septembrini, millise ajani on alla kirjutanud G I K-ile ja G II K-ile veel *Jaapan*, *Kreeka*, *Lõunaslaavia* ja *Ungari*, G III K-ile aga kõik eelmainitud peale *Kreeka*¹⁶. Järelikult, 1930. a. 6. septembriks on alla kirjutanud kõigile neile kolmele, ühtlustatud vekslitõigust käsitlevale Genfi konventsioonile 26 riiki. Ka pärast 1930. a. 6. septembrit on võimaldatud kõigile teistele riikidele liitumine nende konventsioonidega¹⁷. Ratifitseerimisaktid tuleb esitada Rahvasteliidu peasekretärile 1932. a. 1. septembrini¹⁸. Need konventsioonid hakkavad maksma 90 päeva pärast seda, kui nad on ratifitseeritud 7 riigi poolt, kusjuures 3 neist peavad kuuluma Rahvasteliidu Nõukogu alaliste liikmete hulka¹⁹.

¹² Tsiteerin edaspidi lühendiga Res.

¹³ Rahvasteliidu ametlikus väljaandes N° C. 347. M. 143. 1930. II. [C. I. L. C. 55 (I)]. Tsiteerin edaspidi seda konventsiooni lühendiga G II K.

¹⁴ Rahvasteliidu ametlikus väljaandes N° C. 348. M. 144. 1930. II. [C. I. L. C. 56 (I)]. Tsiteerin edaspidi seda konventsiooni lühendiga G III K.

¹⁵ Vrd. Comptes Rendus, lk. 96 ja 455.

¹⁶ Vrd. sama teose lk. 12, samuti G I K-i III art., G II K-i 12. art. ja G III K-i 2. art.

¹⁷ G I K-i V art., G II K-i 14. art. ja G III K-i 4. art.

¹⁸ G I K-i IV art., G II K-i 13. art. ja G III K-i 3. art.

¹⁹ G I K-i VI ja VII art., G II K-i 15. ja 16. art. ning G III K-i 5. ja 6. art.

Genfi ülalmainitud konventsioonidega liitunud riigid kohustuvad maksma panema ÜV-e siseriigi seadusena. Järelikult, ÜV ei reguleeri vekslisõigusest tekkivaid rahvusvahelisi vahekordi, vaid lepinglaste siseriiklikku vekslisõigust. Vastandina Haagi vekslireglamendile ÜV pole nn. musterseadus (loi modèle, loi type), mida võib muuta ning täiendada iga riik oma heaksarvamise järgi, vaid ta on ja peab jääma ettenähtud piirides ühtlaseks veksliseaduseks, mida võib maksma panna temaga liitunud riik ainult Genfi konventsionis vastavõetud kujul. Need küsimused aga, mis on jäetud iga riigi oma seaduseandluse määrata, on täpselt loendatud ning piiritletud peamiselt G I K-i II lisas, milles käsitletakse ÜV-st lubatud kõrvalekaldumisi. Saksa seaduseandlus on mõjutanud tublisti Haagi vekslireglamenti, mis on omakorda aluseks ÜV-ale, langedes ühte viimasega nii süsteemis kui ka põhiosades; olulisemaid muutusi leiame vaid kümnes artiklis²⁰, kusjuures Haagi veksliseadustiku konfliktnorme käsitlev XIII peatükk on välja jäetud ÜV-est, kuna see moodustab G II K-i ainekogu. ÜV koosneb 78 artiklist. Ta on kohaldatud lääne-euroopa süsteemile ja erineb meil maksvast veksliseadusest²¹ sellega, et ÜV-es leiab käsitletu esmajärjekorras käskveksel (gezogener Wechsel, lettre de change, bill of exchange) koos üldmäärustega ning alles viimases 4 artiklis, viidetega esimesele osale, lihtveksel (eigener Wechsel, billet à ordre, promissory note). Meie veksliseadustikus (VS-us) on järjekord vastupidine.

Kokkuvõttes võime öelda, et need kolm, ühtlustatud vekslisõigust määritlevat Genfi konventsiooni omavad suurt tähtsust niihästi õigus- kui ka majanduspoliitilisest seisukohast. Olgugi et anglo-saksi maad pole liitunud ÜV-ega, truuks jäädes vana-inglise peeride uhkele deviisile — *Nolimus leges Angliae mutari*²², siiski ÜV-e maksimahakamisega astuks anglo-saksi vekslisõiguse kõrvale teine üle-

²⁰ Olulisemaid muutusi võime tähele panna ÜV-e järgmistes artiklites, kusjuures sulgudes on näidatud Haagi veksliseadustiku vastavad artiklid, kui need erinevad ÜV-e numeratsioonist: 5, 10 (uus), 12. art. 3. lõige (11. art. 3. lõige), 17 (16), 19 (18), 41 (40), 48 (47), 49 (48) ja 54 (53).

²¹ Ustav o vekseljach (1903. a. väljaanne, Vene Seaduskonna XI köite 2. osas), tsiteerin edaspidi lühendiga VS.

²² Vrd. Comptes Rendus, lk. 169 ja 170.

ilmlik vekslidõigus, mis hõlmaks ja sulataks enesesse suure hulga mitmesuguseid kontinentaal- ning Lõuna-Ameerika riikide vekslidõiguse süsteeme. Arvestades seda, et Venemaa (SSSR) kaubandusseadustiku eelnõu (Projekt Torgovogo Svoda) koostajad on paigutanud sellesse eelkavva peaaegu muudatusteta Haagi vekslireglamendi²³, näib kaunis tõenäoline olevat, et Venemaa liitub ÜV-ega, ehkki ta ei võtnud osa 1930. a. Genfis peetud vekslidõiguse ühtlustamise konverentsist²⁴.

§ 2. Eesti liitumisküsimus Genfi ühtlustatud veksliseadusega.

I. Kas Eestil on mõtet liituda ÜV-ega? Kas Eestile on vajalik ning kasulik siduda end Genfi eelmainitud konventsioonidega? Milliste kohustistega nad meid koormavad ning milliseid hüvesid nad meile kaasa toovad? Need on küsimused, mis ei peaks kerkima ainult siin, vaid iga kord, kui meil on päevakorras liitumisküsimus mõne rahvusvahelise lepinguga. Eesti asub selles küsimuses liigagi idealistlikul ning liberaalsel tasemel. Pole kellegi saladus, et Eesti on sammuks siiani harilikult esirinnas iga suguste rahvusvaheliste konventsioonide ratifitseerimises, sageli küsimata, kas nad on vastuvõetavad ning kasulikud meile, eriti kui väikeriigile. Siinkohal tuletame meelde vaid Riigikogu poolt 1927. a. 31. märtsil vastu võetud Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse revideeritud konventsiooni²⁵ ning teisi ratifitseeritud rahvusvahelisi lepinguid, eriti töökaitse alalt, mis on tekitanud õigustatud nurinat ja rahulolematust.

Teatavasti Eesti ei võtnud osa Genfis 1930. a. peetud vekslidõiguse ühtlustamise konverentsist ega pole liitunud veel, vastandina senisele praksisele, seal vastu võetud konvent-

²³ Vrd. Koreckij, V.: Uniformizm v prave. Sbornik statej kafedry „Problemy Sovremennogo Prava“ i pravovogo fakuljteta Charjkovskogo Instituta Narodnogo Chozjajstva posvjaščennyh pamjati akademika, professora Vladimira Michajloviča Gordona. Gosudarstvennoe izdateljtvo Ukrainy, 1927. Lk. 102, märkus 5.

²⁴ Vene literatuuris pooldab vekslidõiguse ühtlustamist näit. V o r m s, A.: Reforma vekselnogo prava. Očerki kreditnogo prava. 1925. lk. 129 jj. Vastasseisukohal Koreckij, eeltsit. teoses, lk. 98 jj.

²⁵ RT 1927, 44, I, 41. See konventsioon astus jõusse Eesti kohta 1927. a. 9. juunil (vrd. Välisministeeriumi teadaannet RT 1927, 78, III).

sioonidega. Selle asemel aga on Kohtu- ja Siseministeeriumi poolt tõlgitud eesti keelde meil praegu maksev ex-vene 1902. a. 27. mai veksliseadustik (VS), millest on välja jäetud need osad, mis siin üldse ei tule kohaldamisele; muid olulisi muudatusi ega täiendusi pole tehtud²⁶. Nüüd on jõudnud see VS-u tõlge üldkomisjonist juba Riigikokku. Kahjuks pole teada neid motive, mis põhjustasid VS-e n. õ. ametlikku tõlkimist eesti keelde. Ja need muutuvad veel arusaamatumaks, kui arvestada ainult seda, et Eestil, kui Rahvasteliidu liikmel, oli ju ometi teada, et vekslisõiguse ühtlustamise teostumine rahvusvahelises ulatuses pole enam kauge tuleviku pärisosa. Arvamus, nagu ministeerium oleks soovinud teha selle tõlkega VS-u keeleliselt kättesaadavaks laiematele hulkadele, peab küll ära langema juba seejärel, et meil on võrdlemisi korralikke VS-u tõlkeid eraväljaannetes²⁷. Eeldades seda, et ministeerium oli teadlik Rahvasteliidu eeltõist ühtlustatud veksliseaduse loomisel, võiksime tuua VS-u tõlkimise põhjendusena ühe asjaolu ja nimelt selle, et võib-olla ministeeriumile lähedal seisvad isikud ei pea soovitavaks Eesti liitumist ÜV-ega.

II. Tõesti, õiguse unifitseerimist käsitlevas literatuuris võime leida nii mõnigi kord ühtlustamisküsimuse kohta võrdlemisi pessimistlikke mõtteavaldisi. Toonitatakse neid raskusi ja takistusi, millega tuleb võidelda õiguse unifitseerimisel ja mis koguni takistavat selle teostamist ning ühtlasi saavutatud osa säilitamist. Selliste asjaoludena nimetatakse sageli keelte erinevust, õigusteadedusliku terminoloogia ühtlusetust, rahvusvaheliste lepingute kindlusetust ja kohtupraksise võimalikku lahkuminekut ühes ja samas küsimuses ühise kõrgema kohtuastme puudumisel²⁸. Juhitakse tähelepanu koguni õiguse ühtlustamise kahjulikkudele külgedele, mis avalduvat eeskätt

²⁶ Vrd. Ühistegevusleht, 1931, nr. 2, lk. 23.

²⁷ Näiteks Tassa, K.: Veksliseadustik ühes seletustega. Tsekiseadus. Tartu, 1929.

²⁸ Vrd. Zitelmann, E.: Die Möglichkeit eines Weltrechts. (2. väljaanne teosest, ilmunud esmakordselt 1888. a.) München, 1916. Lk. 44 jj. — Lehmann, K.: Der Krieg und die Bestrebungen auf Vereinheitlichung des Privatrechts. Göttingen, 1915. Lk. 5 jj. — Holidack, F.: Grenzen der Erkenntnis ausländischen Rechts. Leipzig, 1919. Lk. 94.

rahvusvaheliselt unifitseeritud õiguse muutmise ja täiendamise võimaluste raskepärasuses ja pikalduses ning samuti ühise põhimõtte puudumises ühtlustatud õiguses, kuna ta on ikkagi kompromissi saavutis. Selle kõrval on alaliseks nähteks veel see asjaolu, et rahvusvaheliselt ühtlustatud õigusala ratifitseerimisel tehakse üksikute lepinglaste riikide poolt nii palju ning niivõrt olulisi reservatsioonid, et ühtlustatud õigusala ei jää järele sageli midagi muud kui ainult ühtlustatud seaduse nimi. Ka pole põhjendusega etteheide, et rahvusvaheliselt ühtlustatud seaduse maksmapanek siseriikliku õigusena võtab riigilt võimaluse ajada oma seaduseandlikku politikat sel alal vastavalt aja ja olukorra nõuetele²⁹.

III. Jättes kõrvale selle küsimuse otsustamise üldises, põhimõttelises ulatuses, mis polegi käesoleva kirjutise ainetik, katsume selgitada siinkohal vaid küsimust, kuivõrt meil tuleb arvestada ÜV-ga liitumisel neid eelloendatud raskusi, takistusi ning kahjulikke kaasnähte, mis olevat alalisteks kaaslasteks õiguse ühtlustamisel.

Mis puutub kõige pealt keele ning terminoloogia küsimusse, siis meie ei leia selles erilisi raskusi Genfi eelmainitud konventsioonidega liitumisel. Nende konventsioonide ametlikuks algkeeleks on prantsuse ja inglise keel, kusjuures mõlemad on ühevõrra autentilised³⁰. Eriti esimest neist on tunnustatud täpsa juriidilise keelena, mis ei peaks valmistama meile erilisi raskusi nende konventsioonide tõlkimisel eesti keelde, kuna vekslõiguse terminoloogia, peale väheste erandite, on oma enamikus peaaegu igal pool päris ühtlane³¹ ja pealegi ÜV-e aluse moodustab peamiselt saksa seaduseandlus, mis on olnud eeskujuks ka meil praegu maksva VS-u koostamisel.

Olgugi et ÜV-e väljatöötamisest on osa võtnud ilma pare-

²⁹ Vrd. Koreckij eeltsit. artiklit, eriti lk. 107 jj. — Koreckij arvates õiguse unifikatsioon ei ole midagi muud kui enam või vähem õnnelik poliitiline võtte, mida kasutavad üksikud suurriigid, eriti aga Saksamaa, kes teevad kõik selleks, et muuta oma rahvuslikku õigust üleilmlikuks, mis võimaldaks neile oma majandusliku positsiooni edukamat kaitsemist ilmaturul (vrd. sealsamas, lk. 103 jj.).

³⁰ GIK-i III art., GIIK-i 12. art., GIIIK-i 2. art.

³¹ Vrd. Magnus'e eeltsit. teoses W. Bernstein'i ja E. Hirsch'i poolt koostatud tabelit: Erklärung wichtiger Ausdrücke und Begriffe des Wechselrechts, lk. IX—XIII.

maid ja nimekamaid juriste ja asjatundjaid³² ja et tema redigeerimisele on pühendatud äärmist tähelepanu ja hoolsust, mille tõttu ta ei võiks ega tohiks jätta enam midagi soovida oma selguses ning täpsuses, siiski võib ilmnedagi lahku minekuid ning arusaamatusi nende konventsioonide kohaldamisel tegelikus elus ning isegi nende üksikute artiklite sisu ja mõtte tõlgenduses, antud üksikute riikide kõrgemate kohtute poolt. Kuid tuleb arvestada ka seda, et neis konventsioonides võib leiduda koguni tühi kuid. Mis tagab neil juhtudel ühtlustatud õiguse säilimise? ÜV-e koostajad on ette näinud selleks järgmised abinõud. Kõige pealt, Genfi konverentsi lõpp-protokollis avaldatakse soovi, et lepinglased teeksid teatavaks üksteisele tähtsamad kohtuotsused, mis on tehtud nende riigis ÜV-se puutuvais küsimusis³³. Loodetavasti ei jää see sooviavaldis ainult paberile, sest tema täitmine on iga lepinglase riigi huvides. Peale selle kõik need kolm Genfi konventsiooni³⁴ annavad õiguse igale riigile, kus nad maksvuses, pöörduda Rahvasteliidu peasekretäri poole sooviavaldisega iga konventsiooni kui terviku või ainult mõne tema osa revideerimisele võtmiseks, kui selle konventsiooni seaduslikku jõusse astumise momendist asja algataja riigis on möödunud neli aastat. See avaldis tehakse teatavaks teistele riikidele, kus on maksev kõnesolev konventsioon, ja kui ta algatus leiab aasta jooksul vähemalt kuus toetajat lepinglast riiki, siis Rahvasteliit võtab küsimuse alla uue konverentsi kokkukutsumise esitatud täienduste ja muudatuste harutamiseks. Nagu sellest kõigest nähtub, pole nende konventsioonide täiendamise- ning muutmisevõimalus just kõige kergem ning kiirem. Kuid näib, et selle järele pole ka erilist tarvet juba

³² Haagi vekslireglamendi väljatöötamisest, mis moodustab aluse ÜV-ale, võttis osa sääraseid üleilmse kuulsusega juriste nagu Renault, L., Lyon-Caen, Ch., Vivante, C., Chalmers, M. D. jt. Genfi vekslioiguse ühtlustamise konverentsi osavõtjate hulgas leiame järgmiste silmapaistvate teadusmeeste nimesid: Lyon-Caen, Ch., Percerou, L. J., Arcan-gelli, A., Gutteridge, H. C., Limburg, J. jt.

³³ Genfi lõpp-protokolli III sooviavaldis. Genfi konventsioonide ühtlast tõlgendamist hõlbustavad redaktsioonikomisjoni poolt koostatud motiivid — Rapport du Comité de Rédaction, mis on ametlikult kinnitatud Genfi konverentsi 1930. a. 5. juuni istungil; vrd. Comptes Rendus, lk. 125—158.

³⁴ G I K-i IX art., G II K-i 18. art., G III K-i 8. art.

ainult seepärast, et need konventsioonid on oma sisult ning redaktsioonilt võrdlemisi küllalt täielikud ning täpsad ja peale selle pole takistusi nende konventsioonide ülesütlemiseks, mis astub teatud juhtudel otsekohe jõusse. Pole aluseta ka arvamus, et seaduste liiga sagedane muutmine pole kuigi soovitatav õiguspoliitilisest seisukohast, millise põhimõtte vastu meil Eestis sageli patustatakse: antakse välja seadus ja rahvas suudab temaga vaevalt harjuda, kui juba päevakorras on tema muutmine ja täiendamine või koguni uue väljastamine, — ja ometi deklareerib meie Põhiseaduse 4. §-i 2. lõige: „Keegi ei või end vabandada seaduse mitteteadmise eest.“ Seepärast, mingu parem enam aega seaduse väljatöötamiseks, kui ta aga saab täppis ja hea, nii et poleks tarvidust tema muutmiseks ning täiendamiseks juba lähemal ajal.

Genfi konventsioonidele pole kohaldatav ka rahvusvahelistele lepingutele tehtav etteheide kindluses. Seda tagab kõige pealt ÜV-e sisuline väärtuslikkus, osaliselt ka nende konventsioonide muutmise- ja täiendamisevõimaluste raskepärusus ning nende ülesütlemise viis. Nende Genfi konventsioonide ülesütlemine astub jõusse ülesütleva riigi suhtes 90 päeva pärast seda, kui vastav teatis on jõudnud Rahvasteliidu peasekretärile, kusjuures ülesütlemine ei või toimuda enne kaht aastat, arvatud ülesöeldava konventsiooni maksamahakkamise päevast ülesütleva riigis³⁵. Erakorralistel juhtudel, mis ei luba viivitamist, võib üles öelda G I K-i igal ajal, s. t. ka enne kahe aasta möödumist tema maksamahakkamise päevast arvates; sellest tuleb teatada kõigile lepinglastele, kusjuures see ülesütlemine omandab maksuvuse kaks päeva pärast vastava ülesütlemise teatise kättesaamist viimaste poolt³⁶. Seda soodustust konventsiooni ülesütlemiseks erakorralistel juhtudel pole ette nähtud ei G II K-i ega ka G III K-i kohta.

Mis puutub lõpuks lubatud kõrvalekaldumistesse ÜV-est ning siseriigi seaduseandluse reguleerida jäetud vekslidõiguse osadesse, siis peab tähendama küll, et nende arv Genfi konventsioonides pole jäänud vähemaks võrreldes Haagi vekslireglamendiga, mille kohta tähendas omal ajal prantsuse jurist E. Thaller, et selle 80 artiklis olevat

³⁵ G I K-i VIII art., G II K-i 17. art., G III K-i 7. art.

³⁶ G I K-i VIII art. 3. lõige.

saavutatud ainult vekslitõiguse eeskülje unifitseerimine — „*Unification de facade*“³⁷. Kui aga lähemalt vaadelda neid lubatud reservatsioonide, siis peame jõudma küll tulemusele, et need on tehtud peamiselt selleks, et säilitada riikide siseseaduseandluse poliitikal teatud vabadust vekslivahekordade reguleerimiseks. Nii on jäetud Genfi konventsioonides üksikute riikide siseseaduseandluse määritella niisugused küsimused, mis pole otseselt puht vekslipärase loomuga, nagu näit. saksa seaduseandlusele tuntud vekslirikastumine — Wechselbereicherung, ja prantsuse vekslitõigusele omane provisiooniõpetus. Siseseaduseandluse reguleerida on jäetud ka vekslitõiguse esitamise- ning protestimistähtajad jt. Genfi konventsioonis lubatud reservatsioonide juurde tuleme tagasi hiljem ja seepärast me nende juures siinkohal lähemalt ei peatu.

IV. Nii näeme, et õiguse unifitseerimisega kaasas käivaist raskusist ning pahedest ükski pole kohaldatav täiel määral ÜV-e kohta, kõik nad on ületatavad. Vastuvaidlematu tõsiasi on aga see, et vekslitõiguse ühtlustamisega käib kaasas ka hulk hüvesid. Liitunud ÜV-ega saame enesele ajakohase veksliseadustiku, mis on koostatud vekslitõiguse paremate asjatundjate poolt. ÜV-e arvatav maksvuspiirkond on lai, kuna ta vallutab kaunis tõenäoliselt terve Lääne-Euroopa ning Lõuna-Ameerika. Kõige sellega ühenduses muutub hõlpsamaks vekslite liiklemine, mis omakorda ei jäta avaldamata mõju vekslitõiguse tingimuste paranemisele. ÜV-e läbitöötamine puht teaduslikust seisukohast omandab intensiivse kuju, kuna sellega teotsevad mitmed maa juristid; ja et sel asjaolul ei puudu oma praktiline väärtus, seda vist keegi ei hakka eitama.

ÜV-ega liitumine ei seo meid eriliste kohustistega, ei pane meile peale erilist koormust. Sellega ühenduses tekkida võivad raskused ja pahed on kergesti võidetavad, hüved aga silmaga nähtavad. Seega ei peaks olema meie arvalet mingisuguseid takistusi Eesti liitumiseks ÜV-ega, kuna see samm oleks täiesti kokkõlas meie rahvusriigi üldhuvidega. (Järgneb.)

³⁷ Tsiteeritud K. Wieland'i järgi, op. cit., Zeitschrift für das gesamte Handelsrecht und Konkursrecht. 88. köide. Stuttgart, 1926. Lk. 168.

Väljavõtteid Genfi Ühtlustatud veksliseaduse 1930. a. 7. juuni konventsioonidest.

Tõlkinud E. Ein, N. Kaasik ja V. Nõges¹.

A.

Konventsioon veksliseaduste ühtlustamise kohta.

Art. 1. Kõrged lepinglased kohustuvad omades maades maksma panema kas ühes algtekstis või nende riigikeeles Ühtlustatud seaduse, mis moodustab käesoleva konventsiooni I lisa.

See kohustis alistuks tarbe korral reservatsioonidele, mis iga KL peaks sel juhul tähendama oma ratifitseerimise või liitumise silmapilgul. Need reservatsioonid peavad valitud olema nende hulgast, mida mainib selle konventsiooni II lisa.

Siiski, mis puutub II lisa 8., 12. ja 18. art. tähendatud reservatsioonidesse, võib neid teha ka pärast ratifikatsiooni või liitumist, kui ainult nad notifitseeritakse Rahvasteliidu peasekretärile, kes viibimata saadab selle teksti Rahvasteliidu liikmetele ja riikidele, kes ei ole liikmed, kelle nimel on konventsioon ratifitseeritud või kelle nimel toimus liitumine temaga. Niisugused reservatsioonid ei astu jõusse enne üheksakümnendat päeva notifikatsiooni kättesaamisest peasekretäri poolt.

Iga KL võib tungiva vajaduse puhul tarvitada II lisa 7. ja 22. art. ette nähtud reservatsioone peale ratifitseerimist või liitumist. Sel juhul peab ta viibimata ja otsekohe sellest teatama teistele lepinglastele ja Rahvasteliidu peasekretärile. Nende reservatsioonide notifikatsioon astub jõusse kaks päeva peale nimetatud teatise saamist KL poolt.

Art. 2. Iga KL territooriumil ei leia ÜS kohaldamist nende käsk- ja lihtvekslite kohta, mis on väljatud enne selle konventsiooni maksmahakkamist.

¹ Käesolev tõlge on tehtud ülalmainitud konventsioonide ametlikust tekstist, mis on avaldatud Rahvasteliidu poolt prantsuse ning inglise keeles. Pearõhk tõlkimisel on asetatud sellele, et võimalikult täpsalt, sõna-sõnaliselt edasi anda võõrkeelse teksti sisu ning juriidilist mõtet eesti keelde; sellest põhimõttest kõrvalekaldumisi on lubatud ainult seal, kus see on vajalik paratamatult mõtte selguse pärast. Tervikuna on tõlgitud ainult veksliseaduse ühtlustamise konventsiooni kaks lisa, nimelt Ühtlustatud veksliseaduse (tsiteeritud lühendiga ÜV) tekst ja sellest siseseaduseandlusele lubatud reservatsioonid. Konventsioonidest enestest on tõlgitud ainult need osad, mis on olulised ÜV-e sisule. Tõlkimata on jäetud need artiklid, mis käsitlevad nende konventsioonide ja ÜV-e allakirjutamist, ratifitseerimist, maksmahakkamist ning muutmise, täiendamise ja ülesütlemise võimalusi (vt. nende kohta V. Nõgese kirjutist „Genfi ühtlustatud veksliseadus 1930. aastast“ „Õiguse“ käesolevas numbris). Võrdlemise hõlbustamiseks on paigutatud V. Nõgese poolt käesoleva tõlke artiklite või nende osade järele viited sulgudes meil maksva Veksliseadustiku vastavaile §-idele, mis käsitlevad sama ainet. Tõlkijad.

Lisa I.

Ühtlustatud veksliseadus.

(Loi uniforme concernant la lettre de change et le billet à ordre.)

I osa.

KÄSKVEKSLIST.

I peatükk. — Käskveksli koostamisest ja vormist.

Art. 1. Käskveksel sisaldab eneses:

1. käskveksli nimetust, paigutatud akti enese teksti ja väljendatud samas keeles, milles on koostatud see akt;
2. tingimuseta käsundit määratud rahasumma maksmiseks;
3. isiku nimetust, kes on kohustatud maksuma (trassaat);
4. maksutähtaja tähistust;
5. maksukoha tähistust;
6. isiku nimetust, kellele või kelle käsul peab toimuma lunastamine;
7. käskveksli koostamisaja ja -koha tähistust;
8. käskveksli väljaja allkirja (trassant).

(VS-e 86. §, 87. §-i 3. p., samuti 3. ja 11. §.)

Art. 2. Akti, milles puudub mõni eelmises artiklis tähendatud osiseist, ei peeta käskveksliks, välja arvatud käesoleva artikli järgmistes lõigetes loendatud juhud. — (VS-e 88. §.)

Veksel, milles pole tähendatud maksutähtaeg, kuulub lunastamisele näitamisel. — (86. §-i 7. p., 88. §, vrd. 5. §-iga.)

Eritähistuse puudumisel loetakse maksukohaks, samuti ka trassaadi elukohaks, trassaadi nimetuse kõrval tähendatud paik. — (87. §-i 4. p., vrd. 3. §-i 1. p. ja 7. §-iga.)

Veksel, milles pole tähendatud tema koostamiskohta, peetakse allakirjutatuks trassandi allkirja¹ kõrval märgitud paigas.

Art. 3. Veksel võib olla koostatud trassandi enese käsule. — (87. §-i 1. p.)

Ta võib olla väljatud trassandi enese nimele. — (87. §-i 1. p.)

Ta võib olla väljatud kolmanda isiku arvel.

Art. 4. Vekslis võib määrata erimaksja² vekslilunastamiseks kas trassaadi elukohas või mõnes teises paigas. — (8. §, vrd. 87. §-i algust.)

¹ Prantsuskeelses algtekstis öeldakse: „dans le lieu à coté du nom du tireur“ (meie sõrendus). Prantsuskeelse teksti mõttele näib olevat kõige enam vastav asetada sõna „nom“ eestikeelses tõlkes siinkohal sõnaga „allkiri“, kuna sõna „nom“ tähendab kõike seda, milles üldse võib väljenduda veksliväljaja allkiri (isiku nime, firma nimetust koos voliniku allkirjaga); 1. art. 3. ja 6. punktis sõna „nom“ on tõlgitud samalatusliku sõnaga „nimetus“, mis pole kohaldatav aga veksliväljaja kohta, kuna vekslilunastamise osiste hulka kuulub küll tema allkiri, aga mitte nimetus.

² Prantsuskeelses tekstis öeldakse: „Une lettre de change peut être payable au domicile d'un tiers, soit dans la localité où le

Art. 5. Veksliis, mida lunastatakse näitamisel või teatud aeg pärast seda, võib määrata trassant, et vekslisummast arvutatakse intresse. Kõigis teistes vekslis peetakse säärane intressimäärang mittekirjutatuks (non écrite).

Protsendimäär tuleb ette näha vekslis; selle puudumisel peetakse intressimäärang mittekirjutatuks.

Intresse arvutatakse käskveksli koostamispäevast alates, kui selleks pole ette nähtud eritähtpäeva.

(12. §, vrd. 87. §-iga.)

Art. 6. Kui vekslisumma on tähendatud vekslile ühe korruga sõnades ja numbrites ning kui neis ilmneb erinevus, siis on sõnades tähendatu lunastussummaks.

Kui vekslisumma on tähendatud vekslile mitu korda kas sõnades või numbrites ja kui neis ilmneb erinevus, siis on väiksem neist lunastussummaks.

(4. §.)

Art. 7. Neil juhtudel, kui vekslil on vekslivõimetute allkirjad, võltsitud allkirjad, väljamõeldud isikute allkirjad või allkirjad, mis pole maksvad mõnel teisel põhjusel allakirjutanu enese või teise isiku kohta, kelle nimel ta alla kirjutab, peetakse maksvaks siiski vekslil leiduvad teiste isikute allkirjad. — (92. §.)

Art. 8. Kui keegi kirjutab alla vekslile teise esindajana, milleks tal puudub volitus, siis ta ise kohustub selle vekslile järgi, ja kui ta on selle lunastanud, siis ta omab samu õigusi, missugused kuuluksid isikule, keda ta soovis esindada. Sama on maksev ka esindaja kohta, kes on üle astunud oma volitustest. — (81. §.)

Art. 9. Trassant on vastutav niihästi vekslile aktseptimise kui ka lunastamise eest.

Ta võib vabastuda vastutusest aktseptimise eest; igasugune klausel, millega ta vabastuks vastutusest lunastamise eest, peetakse mittekirjutatuks.

(27. §, 99. §-i 1. p., vrd. 21. §-i ja 103. §-i 2 punktiga.)

Art. 10. Kui puudulikult koostatud veksel on hiljem täiendatud sobinud kokkuleppe vastaselt, siis sellest kõrvalekaldumist ei saa vastelda³ vekslipidajale, kui ta pole omandanud vekslit halvas usus või kui ta selle omandamisel pole toiminud raske hooletusega⁴. — (Vrd. 14. ja 88. §-iga.)

tiré a son domicile, soit dans une autre localité“ (meie sõrendus). Vastavalt prantsuse vekslioiguslikule terminoloogiale ei tähenda sõnad „payable au domicile“ mitte „lunastamist erikohal“, nagu arvata võiks, sest väljend „au domicile“ pole samatähenduslik sõnadega „lieu du domicile“. Järelikult, sõnad „payable au domicile d'un tiers“ tähendavad „veksli lunastamist erimaksja poolt“, nagu see ülal tõlgitud. Ühtlustatud veksliseaduses on juttu ka erimaksukohast, kuid allpool, nimelt 27. art. 1. lõikes. Vrd. selle kohta Nolcken, A. Ob'edinennoe zakonodatel'stvo o vekseljach (Gaagskaja konvencija 10/23 ijulia 1912. g.) v primenenii k Rossii. SPB, 1913. Lk. 22.

³ Vastlema = opposer quelque chose (prants. k.).

⁴ Raske hooletus = culpa lata.

II peatükk. — Indosseerimisest.

Art. 11. Igat vekslit võib edasi anda indosseerimisega, isegi säärast, mis pole otseselt väljatud käsule⁵. — (17. §.)

Kui trassant on paigutanud vekslisse sõnad „edasiande-õiguseta“⁶ või samatähendusliku väljendi, siis võib toimuda akti edasianne ainult hariliku loovutuse⁷ vormis ja tagajärgedega. — (22. §.)

Indosseerimine võib toimuda trassandi, iga vekslit järgi kohustatud isiku ja isegi trassaadi kasuks, vaatamata sellele, kas veksel on viimase poolt aktseptitud või mitte. Need isikud võivad uuesti indosseerida vekslit. — (17. §, vrd. 34. §-iga.)

Art. 12. Indosseerimine peab olema tingimusteta. Iga tingimus, millest ta on tehtud sõltuvaks, loetakse mittekirjutatuks.

Osaline indosseerimine on maksvusetu. — (17. §.)

Indosseerimine vekslipidajale on samane kui blankoindossament.

Art. 13. Indosseerimisest tuleb teha pealdis⁸ vekslile või tema külge kinnitatud lehele (vekslijätk). Pealdis peab olema alla kirjutatud indossandi poolt.

Indossamendis ei tarvitse näidata indossaati ja ta võib koosneda ainult indossandi allkirjast (blankoindossament). Viimasel juhul indossamendi maksvuseks on vajalik, et ta oleks kirjutatud vekslit tagaküljele või, vekslijätkule.

(18. ja 19. §.)

Art. 14. Indosseerimisega kanduvad üle kõik veksliga seotud õigused. — (23. §.)

Kui on blankoindossament, siis vekslipidaja võib:

1. täita indossamenti enese või mõne teise isiku nimega; — (20. §)
2. indosseerida uuesti vekslit kas blanko- või nimelise indossamendiga; — (18. ja 23. §)
3. edasi anda vekslit kolmandale isikule blankoindossamenti täitmata ja teda indosseerimata. — (18. ja 23. §.)

Art. 15. Indossant on vastutav aktseptimise ja lunastamise eest, kui ta pole vabastunud sellest vastupidist väitva klauseliga. — (21., 29. ja 51. §.)

Ta võib keelata uut indosseerimist; sel juhul ta pole vastutav isikute ees, kellele veksel on indosseeritud pärast seda. — (22. §.)

Art. 16. Vekslipidaja⁹ peetakse seaduslikuks vekslivaldajaks¹⁰, kui tema õigus leiab kinnelduse indossamentide katkestamatu reaga, kuigi viimane

⁵ Käsule = orderile = à ordre (prants. k.).

⁶ Edasiande-õiguseta = mitte orderile.

⁷ Loovutus = cessio.

⁸ Pealdis = nadpisj (vene k.).

⁹ Vekslipidaja = détenteur (prants. k.) = vekslit faktiline käespidaja.

¹⁰ Vekslivaldaja = porteur (prants. k.) = Inhaber (saksa k.) = vekslit juriidiline käespidaja.

neist oleks blankoindossament. Kriipsatud^{10*} indossamendid peetakse sel juhul mittekirjutatuks. Kui blankoindossamendile järgneb teine indossament, siis peetakse, et see isik, kes on kirjutanud selle viimase indossamendi, on omandanud vekslit blankoindossamendi kaudu. — (23. §.)

Kui keegi endistest vekslivaldajaist on kaotanud ükskõik mil viisil vekslit, siis uus vekslivaldaja, kes tõestab oma õiguse käesoleva artikli esimeses lõikes ette nähtud korras, on kohustatud ära andma vekslit ainult sel juhul, kui ta on omandanud selle halvas usus või toimunud seejuures raske hooletusega. — (24. §.)

Art. 17. Isikud, kelle vastu on esitatud hagi¹¹ vekslit järgi, ei saa end kaitseda vekslipidaja vastu vaie¹², mis põhinevad nende isiklikul vahekorral trassandiga või eelolevate vekslivaldajatega, kui mitte vekslivaldaja, omandades vekslit, pole toimunud tahtlikult võlgniku kahjuks. — (33. §.)

Art. 18. Kui indossamendis on märge „valuuta sissenõudmiseks“¹³, „inkassoks“, „volitusel“ või mõni teine lihtvolitamist tähendav väljend, siis vekslivaldaja võib teostada kõiki õigusi vekslit järgi, kuid vekslit indosseerida võib ta ainult volitusindossamendiga.

Sel juhul vekslit järgi vastutavad isikud võivad end kaitseda vekslivaldaja vastu ainult nende vaie¹²ga, mida nad võiksid esitada indossandi vastu.

Prokuura-indossamendis¹⁴ antud volitus ei kustu ei volitaja surmaga ega tema muutumisega teovõimetuks.

Art. 19. Kui indossamendis on märge „valuuta kindlustuseks“¹⁵, „valuuta pandiks“ või mõni teine pantimist tähendav väljend, siis vekslivaldaja võib teostada vekslit järgi kõiki õigusi, kuid tema poolt tehtud indossament on ainult volitusindossamendi jõuga.

Vekslit järgi vastutavad isikud ei saa end kaitseda vekslipidaja vastu vaie¹²ga, mis põhinevad nende isiklikul vahekorral indossandiga, kui mitte vekslivaldaja, vastu võttes vekslit, pole toimunud tahtlikult võlgniku kahjuks.

Art. 20. Maksutähtpäeva möödumisel tehtud indossament on samajõuline enne seda tähtpäeva tehtud indossamendiga. Kuid indossamendil, mis on tehtud pärast protestimist mittelunastamises või selleks määratud tähtaja möödumisel, on hariliku loovutuse jõud.

Vastandtõendi puudumisel peetakse kuupäevata indossament tehtuks enne protestimiseks määratud tähtaja möödumist.

(56. §.)

^{10*} Kriipsatud = mahatõmmatud = začerknutyj (vene k.)

¹¹ Hagi = isk (vene k.), kuna nõue = trebovanie (vene k.).

¹² Vaie = vozraženie (vene k.) = Einwendung (saksa k.) = exceptio (lad. k.).

¹³ Valuuta sissenõudmiseks = valeur recouvrement (prants. k.).

¹⁴ Prokuura-indossament = volitusindossament.

¹⁵ Valuuta kindlustuseks = valeur en garantie (prants. k.).

III peatükk. — Aktseptimisest.

Art. 21. Maksutähtpäeva saabumiseni võib esitada aktseptimiseks vekslit trassaadile tema elukohas vekslivaldaja ja samuti ka iga harilik vekslipidaja. — (91. §, 92. §-i 2. p.)

Art. 22. Vekslivaldaja võib määrata igas vekslis, et see tuleb esitada aktseptimiseks, andes ühtlasi selleks eritähtpäeva või jättes aja lahtiseks.

Ta võib keelata vekslit esitamist aktseptimiseks, välja arvatud need juhud, kui veksel kuulub lunastamisele kas kolmanda isiku juures või trassaadi elukohast erinevas paigas või teatud aeg pärast näitamist.

Ta võib samuti määrata, et aktseptimiseks esitamise ei või toimuda enne selleks antud tähtpäeva.

Kui indossant pole keelanud vekslit esitamist aktseptimiseks, siis võib iga indossant määrata, et veksel tuleb esitada aktseptimiseks, ühtlasi andes selleks eritähtpäeva või jättes aja lahtiseks.

Art. 23. Vekslid, mis kuuluvad lunastamisele määratud aja järel pärast näitamist, tuleb esitada aktseptimiseks ühe aasta jooksul, arvatud vekslit koostamispäevast. — (37. §-i 3. p.)

Trassandil on õigus lühendada või pikendada seda tähtaega.

Neid tähtaegu on õigus lühendada indossantidel.

Art. 24. Trassaadil on õigus nõuda, et talle esitataks veksel teisekordselt järgmisel päeval. Asjaosalised on õigustatud väitma, et trassaat pole esitanud seda nõuet, ainult siis, kui see nõue pole märgitud protesti. — (94. §.)

Vekslivaldaja pole kohustatud jätma trassaadi kätte viimasele aktseptimiseks esitatud vekslit.

Art. 25. Aktseptimisest tehakse pealdis vekslile. See väljendatakse sõnaga „aktseptitud“ või mõne teise samatähendusliku väljendiga; see kirjutatakse alla trassaadi poolt. Trassaadi allkiri, kirjutatud vekslit esiküljele, üksnes tõendab selle aktseptimist. — (94. §.)

Kui veksel kuulub lunastamisele teatud aja järel pärast näitamist või kui ta tuleb esitada aktseptimiseks selleks eriti määratud tähtpäeva jooksul, siis tuleb dateerida aktsept selle kuupäevaga, millal toimus aktseptimine, kui mitte vekslivaldaja ei nõudnud selle dateerimist kuupäevaga, mil veksel esitati aktseptimiseks. Kui pole märgitud kuupäeva, siis vekslivaldaja selleks, et säilitada regressiõigust indossantide ja trassandi vastu, peab sedastama¹⁶ selle puuduse protestimisega selleks määratud aja jooksul.

Art. 26. Aktseptimine peab toimuma tingimusteta, kuid trassaat võib piirata seda vekslisumma osaga. — (93. §.)

Igasugune muu kõrvalekaldumine vekslisisust aktseptimisel on samane aktseptimisest loobumisega. Kuid siiski aktseptant on vastutav oma aktsepti sisu ulatuses. — (95. §.)

Art. 27. Kui trassant on määranud vekslil teise, trassaadi elukohaga mitte ühtiva maksupaiga, tähendamata jättes kolmanda isiku, kelle juures peaks toimuma lunastamine, siis trassaat võib määrata selle isiku aktsepti-

¹⁶ Sedastama = konstateerima.

misel. Selle märkme puudumisel aktseptant on kohustatud lunastama ise vekslil maksukohal. — (93. § ja 92. §-i 1. p.)

Kui veksel kuulub lunastamisele trassaadi¹⁷ enese poolt, siis viimane võib tähendada oma aktseptis sama maksukoha lähema aadressi, kus veksel tuleb lunastamisele. — (Vrd. 93. §-iga.)

Art. 28. Aktseptimisega trassaat kohustub lunastama vekslil selle tähtpäeval.

Vekslivaldaja, ka siis, kui ta on samuti trassandiks, omandab vekslil mittelunastamisel hagiõiguse vekslil järgi aktseptandi vastu kõiges selles, mis võib olla hagiõiguseks vastavalt 48. ja 49. artiklile. — (96. §.)

Art. 29. Kui trassaat, teinud aktsepti vekslile, tõmbab maha selle enne vekslil tagasiandmist, siis see asjaolu peetakse aktseptimisest loobumiseks. Vastandtõendi puudumisel peetakse mahatõmbamine toimunuks enne vekslil tagasiandmist.

Sel juhul aga, kui trassaat on teatanud kirjalikult aktseptimisest vekslil valdajale või ükskõik missugusele isikule, kelle allkiri leidub vekslil, on ta ka vastutav nende isikute ees aktsepti sisu ulatuses. — (Vrd. 95. §-iga.)

IV peatikk. — Vekslikäendusest.

Art. 30. Vekslil lunastus võib olla tagatud vekslikäendusega¹⁸ kas vekslisumma terves või osalises suuruses. — (Vrd. 58. ja 104. §-iga.)

See tagatis võib olla antud kas kolmanda isiku poolt või koguni selle isiku poolt, kelle allkiri leidub vekslil. — (Vrd. 57., 58. ja 104. §-iga.)

Art. 31. Vekslikäendus antakse vekslil või veksliljätikul.

See väljendatakse sõnaga „käendan“ või mõne teise samatähendusliku väljendiga; ta on alla kirjutatud vekslikäenduse andja poolt.

Vekslil esiküljel oleval allkirjal, mis ei kuulu ei trassaadile ega trassandile, on üksnes vekslikäenduse tähendus.

Vekslikäenduses tuleb tähendada see isik, kelle eest ta on antud. Säärase märkme puudumisel peetakse ta antuks trassandi eest.

(57. ja 104. §.)

Art. 32. Vekslikäenduse andja on vastutav ühesugusel määral tema poolt käendatava isikuga.

Tema kohustus omab jõudu ka siis, kui tema poolt käendatud kohustus osutub maksusetuks ükskõik missugusel põhjusel, välja arvatud ainult vormi puudulikkuse juht.

Vekslil tasunud käendaja omandab veksliliga seotud õigused käendatud isiku kui ka nende vastu, kes on vastutavad vekslil järgi viimase ees.

(59. ja 104. §.)

¹⁷ Prantsuskeelses algtekstis öeldakse: „Si la lettre est payable au domicile du tiré, ... (meie sõrendus). Sõnad „au domicile du tiré“ ei tähenda mitte trassaadi elukohta, vaid trassaati ennast, kui vekslilunastajat. Vrd. ühtlustatud veksliseaduse 4. artiklile tehtud märkust joone all.

¹⁸ Vekslikäendus = Wechselbürgschaft (saksa k.) = aval (prants. k.) = poručitelstvo (vene k.).

V peatükk. — Maksutähtpäevadest.

Art. 33. Vekslit maksutähtpäevaks võib olla:

veksli näitamispäev (näitveksel);
teatud aeg pärast vekslit näitamist;
teatud aeg pärast vekslit koostamispäeva;
määratud päev.

Tühised on need vekslid, milles on antud teissugused või mitu üksteisele järgnevat maksutähtpäeva.

(5., 14., 87. ja 88. §.)

Art. 34. Näitveksel kuulub lunastamisele ta esitamisel aasta jooksul, arvatud vekslit koostamispäevast. Trassant võib lühendada või pikendada seda tähtaega. Neid tähtaegu võivad lühendada indossandid.

Trassant võib ette kirjutada, et näitvekslit ei või esitada lunastamiseks enne selleks määratud tähtpäeva. Sel juhul arvatakse esitamisaega sellest tähtpäevast.

(37. §-i 3. p., vrd. 6. §-iga.)

Art. 35. Maksutähtaega säärasel näitvekslil, mis kuulub lunastamisele teatud aja järel pärast näitamist, arvatakse kas aktsepti- või protestikuupäevast.

Mitteprotestimisel loetakse dateerimatu aktsept toimunuks aktseptandi suhtes selle tähtaja viimasel päeval, mis on ette nähtud aktsepteerimiseks esitamisele.

(38. §, vrd. 6. §-i ja 101. §-i 2. p.)

Art. 36. Veksel, mille maksutähtpäev saabub üks kuu või mitu kuud pärast koostamis- või näitamispäeva, kuulub lunastamisele vastaval daatumil selles kuus, mil peab toimuma lunastamine. Vastava daatumi puudumisel on maksutähtpäev selle kuu viimasel päeval. — (37. §-i 2. p.)

Kui veksel on trasseeritud ühele või mitmele kuule poolega, arvatud vekslit koostamis- või esitamispäevast, siis arvatakse esmalt terved kuud. — (37. §-i 2. p.)

Kui maksutähtpäev on määratud kuu algusele, keskpaigale (jaanuari keskpaigu, veebruari keskpaigu jne.) või kuu lõpule, siis selle all mõistetakse esimest, viieteistkümnendat või viimast kuupäeva. — (5. §.)

Väljendiga „kaheksa päeva“ või „viisteist päeva“ ei mõisteta ühte või kahte nädalat, vaid täis kaheksa või viisteist päeva.

Väljendiga „pool kuud“ mõistetakse viieteistkümnepäevast tähtaega.

Art. 37. Kui veksel kuulub lunastamisele määratud päeval säärases kohas, mille kalender on erinev vekslit väljamiskoha omast, siis maksutähtpäev arvatakse maksukoha kalendri järgi.

Kui neis kohtades, kus on koostatud teatud aja järel pärast näitamist lunastamisele kuuluv käskveksel ja kus säärane veksel kuulub lunastamisele, on maksvad erinevad kalendrid, siis vekslit koostamispäev asendatakse vastava päevaga maksukoha kalendri järgi ja vastavalt sellele leitakse maksutähtpäev.

Käskvekslit esitamistähtajad leitakse eelmise lõike reeglitele kohaselt.

Need reeglid ei tule kohaldamisele, kui vekslile tehtud klauselist või isegi akti sisust nähtub, et nende tähtpäevade leidmiseks on arvestatud muid aluseid. (39. §.)

VI peatükk. — Maksmisest.

Art. 38. Kindlal tähtpäeval või teatud aja järel pärast koostamist või näitamist lunastamisele kuuluva vekslil valdaja peab esitama vekslil maksmiseks kas sel päeval, mil veksel kuulub lunastamisele, või sellele järgneval kahel argipäeval. — (41. §.)

Vekslil esitamine arvekojale on maksmiseks esitamisega üheväärne.

Art. 39. Trassaat võib vekslil väljalunastamisel nõuda, et vekslilvaldaja temale üle annaks vekslil kviteeritud.

Vekslilvaldaja ei või keelduda osalise makse vastuvõtmisest.

Osalise maksmise puhul trassaat võib nõuda selle maksmise märkimist vekslil ja sellekohase kviitungi andmist.

Art. 40. Vekslilvaldajat ei või sundida vastu võtma makset enne maksetähtpäeva.

Trassaat, kes maksab enne maksetähtpäeva, toimib omal riskil.

Kes lunastab vekslil tähtpäeval, vabastub seega seaduslikult kohustisest, kui ta aga pole süüdi pettuses või raskes hooletuses. Ta on kohustatud taotlema indossamentide rea regulaarsust, mitte aga indossantide allkirju.

Art. 41. Kui vekslil lunastamine on ette nähtud rahas, mis maksukohas pole seaduslikuks maksuvahendiks, siis võib tasuda selle summa riigirahas vastavalt maksetähtpäeva kursile. Võlgniku viituse puhul vekslilvaldaja võib nõuda omal valikul vekslil lunastamist riigirahas embkumbsest, kas vekslil maksetähtpäeva või maksmispäeva kursi järgi.

Välisraha maksuse määravad maksukoha tavad. Siiski trassant võib määrata, et maksta tulev summa arvatakse vekslil määratud kursi järgi.

Eelmainitud juhiseid ei kohaldata sel juhul, kui trassant on määranud, et lunastamine peab toimuma teatud kindlaksmääratud rahas (välisrahas efektiivse maksmise klausel¹⁹).

Kui vekslilsumma on tähistatud rahas, mis omab vekslil väljamise ja maksmise maades sama nimetust, kuid erinevat maksust, siis eeldatakse, et on tähistatud maksmise maa raha.

(46. §, vrd. 35. §-iga.)

Art. 42. Kui veksel pole maksmiseks esitatud 38. artiklis kindlaks määratud tähtpäeval, siis võib iga võlgnik vekslilsumma deponeerida kompetentsele ametiasutisele vekslilvaldaja kulul ja riskil. — (58. § ja 102. §-i 2. p.)

VII peatükk. Regressiõigusest mitteaktseptimise ja mittelunastamise puhkudel.

Art. 43. Vekslilvaldaja võib regressiõigust teostada mitteaktseptimise ja mittemaksmise puhkudel indossantide, trassandi ja teiste, vekslil järgi kohustatud isikute vastu: Maksetähtpäeval:

¹⁹ Prants. k. clause de paiement effectif en une monnaie étrangère.

kui makse pole toimunud. — (50. § ja 103. §-i 1. p.)

Isegi enne makсутähtpäeva: (36. §, vrd. 100. §-iga)

1° kui on keeldutud aktseptimast kas tervelt või osaliselt; — (100. §-i 1. p.)

2° trassaadi maksujõuetuse puhul, sellele vaatamata, kas ta on vekslit aktseptinud või mitte, kui ta on lakanud oma võlgu täsumast, isegi siis, kui seda pole konstateeritud kohtuotsusega või kui ta varandusele pööratud sissenõudmine on jäänud tagajärjetuks;

3° trassandi maksujõuetusel, kes väljanud aktseptimisele mitte kuuluva vekslit.

Art. 44. Aktseptimisest või lunastamisest keeldumine peab konstateeritama ametliku aktiga (mitteaktseptimise või mittemaksmise protest). — (49. ja 97. §.)

Mitteaktseptimise protest tuleb teha aktseptimise esitamiseks määratud tähtaegadel. Kui 24. artikli esimeses lõikes ette nähtud juhul esitamine on toimunud tähtaja viimsel päeval, siis võib protesti koostada veel järgneval päeval. — (111. §.)

Kindlal tähtpäeval või teatud aja järel pärast vekslit koostamispäeva või näitamist lunastamisele kuuluv vekslel peab esitatama protestimiseks mittemaksmises kahe argipäeva jooksul, mis järgnevad vekslit makсутähtpäevale. Näitveksli mittelunastamisel peab protest koostatama eelmises lõikes mitteaktseptimise jaoks ette nähtud protesti tingimusil. — (68. §-i 1. p.)

Protest mitteaktseptimises vabastab lunastamiseks esitamisest ja mittemaksmise protestimisest. — (111. §-i 3. p.)

Kui trassaat on lakanud oma võlgu maksmast, ükskõik kas ta on vekslit aktseptinud või mitte, või kui tema varandusele määratud sissenõudmine on osutunud tagajärjetuks, siis neil juhtudel vekslivaldaja võib teostada regressiõigust ainult pärast seda, kui ta on esitanud vekslit trassandile lunastamiseks ja kui protest on toimunud.

Kui trassaat, ükskõik kas ta on vekslit aktseptinud või mitte, või aktseptimisele mitte kuuluva vekslit trassant on tunnistanud maksujõuetuks, siis maksujõuetuks tunnistamise otsuse esitamine on küllaldaseks aluseks regressiõiguse teostamise lubamiseks vekslivaldajale.

Art. 45. Vekslivaldaja peab teatama mitteaktseptimisest või mittemaksmisest oma indossandile ja trassandile nelja argipäeva jooksul, mis järgnevad protestimispäevale või, klauseli olusel, mis vabastab vekslit protestimise kohustisest (clause de retour sans frais), esitamispäevale. Iga indossant peab teadasaamise päevale järgneva kahe argipäeva jooksul sellest teatama oma indossandile, tähendades nende nimed ja aadressid, kes andsid eelmised teated, ja nii edasi tõustes trassandini. Eelmainitud tähtaegu arvatakse eelneva teate vastuvõtust alates.

Kui eelmise lõike kohaselt teade on antud vekslit mõnele allakirjutajale, siis see peab edasi andma sama teate samal tähtajal ka oma käendajale (avaliseur).

Juhul, kui mõni indossant pole tähendanud oma aadressi või kui see pole loetav, siis on küllaldane teate andmine temale eelnevale indossandile.

See, kes peab andma teate, võib seda teha ükskõik mil viisil, isegi vekslit lihtsa tagasisaatmisega.

Ta peab tõestama, et ta on teate andnud määratud tähtajal. Selle teate edasianne peetakse toimunuks määratud tähtpäeval, kui kiri, millega seda tehakse, on pandud posti mainitud tähtajal.

Kes ei anna teadet ülalmainitud tähtajal, ei kaota sellega oma õigusi; ta on vastutav tema hooletuse läbi tekkinud tõeliku kahju eest, kuid kahju-tasu ei või ületada seejuures vekslisummat.

(Vrd. 72. §-iga.)

Art. 46. Trassant, indossant või vekslikäendaja võib vabastada klauseliga „tagasipööre kuludeta“, „protestita“ või mõne muu samatähendusliku klauseliga, mis vekslile pealdate ja alla kirjutatud, vekslivaldaja regressiõiguse säilitamiseks vajaliku protestimise kohustisest mitteaktseptimises või mittelunastamises.

Säärane klausel ei vabasta vekslivaldajat ei vekslie esitamisest ettekirjutatud tähtaegadel ega ka teatise andmise kohustisest. Tähtaegadest mitte-kinnipidamist peab tõestama see, kes tahab kasutada seda asjaolu vekslivaldaja vastu.

Trassandi poolt kirjutatud klauselil on jõud kõikide isikute suhtes, kelle allkirjad leiduvad vekslil: kui see on kirjutatud aga indossandi või vekslikäendaja poolt, siis on tal jõud ainult nende suhtes. Kui vekslivaldaja, hoolimata trassandi poolt kirjutatud klauselist, laseb teha siiski protesti, siis ta enese kanda jäävad selle tegemise kulud. Kui klausel on kirjutatud mõne indossandi või mõne vekslikäendaja poolt, siis võib sisse nõuda protestikulud, kui protest on toimunud, kõigilt isikuilt, kelle allkirjad leiduvad vekslil.

Art. 47. Kõik trassandid, aktseptandid, indossandid ja vekslikäendajad vastutavad vekslivaldaja ees solidaarselt. — (28. §.)

Vekslivaldaja võib kõigi nende isikute vastu hageda üksikult või koos, ilma et tal tarvitseks kinni pidada järjekorrast, milles nad on kohustunud. — (30. §.)

Sama õigus kuulub allakirjutanud vekslie igale kohuslikule isikule, kes vekslie on lunastanud. — (51. ja 53. §.)

Hagi esitamine ühe kohustatu vastu ei takista hagemast teiste vastu, isegi kui nad on tagapool sellest, kelle vastu enne hageti. — (30. §.)

Art. 48. Vekslivaldaja võib nõuda sellelt, kelle vastu ta regressiõigust teostab:

1° mitteaktseptitud või mittelunastatud vekslie summa koos intressidega, kui viimased määratud;

2° intresse ülalnimetatud summast kuue protsendi suuruses, arvatud vekslie maksutähtpäevast;

3° protesti-, teatamis- ja muude kulude tasumist.

Kui regressi teostatakse enne maksutähtpäeva, siis lahutatakse vekslie summast diskont. See diskont arvatakse regressinõude päeva vekslie valdaja elukohas oleva ametliku panga diskontomäära järgi (panga taks). — (100. §-i 2. p.)

Art. 49. Kes vekslie lunastanud regressinõude puhul, võib nõuda oma ees vekslie kohuslikelt isikuilt:

1° makstud summa täielikult;

2° sellest summast intresse kuue protsendi suuruses, arvatud summa maksmise päevast;

3° kulud, mis ta kandnud.

(53. §.)

Art. 50. Iga vekslkohuslik isik, kelle vastu on pööratud regressinõue või kelle vastu võidakse esitada seda, võib välja nõuda enesele veksliprotestiaktiga ja makse kättesaamist tõestava kviitungiga, kui ta vekslit lunastanud. — (52. §.)

Iga indossant, kes vekslit lunastanud regressi puhul, võib kriipsata oma indossamendi ja talle järgnevad indossamendid. — (52. §.)

Art. 51. Kui see, kelle poole on pöördutud regressinõudega, osaliselt aktseptitud vekslit järgi, tasub aktseptimata summa osa, siis ta võib nõuda selle maksmise märkimist vekslile ja temale kviitungi andmist maksmise kohta. Peale selle vekslivaldaja peab andma temale edaspidise regressi teostamise võimaldamiseks vekslit tõestatud ära kirja ja protestiakti. — (47. §.)

Art. 52. Igaüks, kellel on regressioigus, võib teostada seda õigust, vastupidise määruse puudumisel, uue vekslit (pöördvekslit) väljamisega ühe, tema ees vastutava isiku lunastada näitamisel, mitte määrates erimaksjat.

Pöördveksel hõlmab peale 48. ja 49. art. tähendatud summade veel kurtaazi ja selle pöördvekslit tempelmaksu summa.

Kui pöördveksel on trasseeritud vekslivaldaja poolt, siis ta summa määratakse kindlaks kursi järgi, mis on esimese vekslit maksukohast vekslit järgi vastutava isiku elukohale trasseeritud näitvekslil.

Kui pöördveksel on trasseeritud mõne indossandi poolt, siis ta summa määratakse kindlaks kursi järgi, mis on pöördvekslit trassandi elukohast vekslit järgi vastutava isiku elukohale trasseeritud näitvekslil.

Art. 53. Tähtaegade möödumisel, mis on kindlaks määratud:

1. näitvekslil või teatud aja järel pärast näitamist lunastamisele kuuluva vekslit esitamiseks;

2. protesti tegemiseks mitteaktseptimises või mittelunastamises;

3. vekslit esitamiseks lunastamisele klauseli alusel, mis vabastab vekslit protestimise kohustusest; vekslivaldaja kaotab oma õigused indossantide, trassandi ja teiste vekslitkohuslike isikute vastu, erandatud aktseptant.

Kui trassandi poolt määratud tähtajal veksel pole esitatud aktseptimiseks, vekslivaldaja kaotab oma regressioigused, mis tekivad mitteaktseptimisel kui ka mittelunastamisel, kui aga määritelu sõnadest ei järeldu, et trassant on mõelnud vabastuda ainult vastutusest mitteaktseptimise eest.

Kui indossamendis on määratud esitamistähtpäev, siis võib toetuda sellele ainult indossant. — (35., 49., 55. ja 77. § ning 103. §-i 5. p.)

Art. 54. Kui vekslit esitamine või protestimine määratud tähtajal on tõkestatud ülesaamatute takistustega (iga riigi seaduse ettekirjutusega või vägisvõimu²⁰ teiste juhtudega), siis pikendatakse selleks määratud tähtaegu.

Vekslivaldaja peab teatama viivitamata vägisvõimust oma indossandile

²⁰ vägisvõim = vis major.

ja selle teate märkima daatumiga ja allkirjaga vekslile või selle jätkule; sel juhul kõiges muus tulevad kohaldamisele 45. artikli määrused.

Pärast vägisvõimu lakkamist vekslivaldaja peab esitama viivitamata vekslit aktseptomiseks või lunastamiseks ja tarbe korral laskma teha protesti.

Kui vägisvõim püsib üle kolmekümne päeva, arvatud maksutähtpäevast, siis võidakse teostada regressi vekslit esitamata ja protesti tegemata.

Näitvekslitele, samuti ka neile vekslitele, mis kuuluvad lunastamisele teatud aeg pärast näitamist, arvatakse kolmekümne-päevast tähtaega sellest kuupäevast, mil vekslivaldaja, olgugi enne esitamise tähtaja möödumist, teatas vägisvõimust oma indossandile; vekslite juures, mis kuuluvad lunastamisele teatud aeg pärast näitamist, kolmekümne-päevane tähtaeg lisatakse vekslil tähistatud „teatud ajale pärast näitamist“.

Vägisvõimu juhtudeks ei peeta sääraseid asjaolusid, mis on puht-isiklikud vekslivaldajale või sellele, kellele on tehtud ülesandeks vekslit esitamine või protesti tegemine. — (Vrd. 35. §-iga.)

VIII peatükk. — Sekkumisest²¹.

1. Üldmäärused.

Art. 55. Trassant, indossant või käendaja võib määrata isiku, kes tarbe korral aktseptib või maksab. — (60. § ja 110. §-i 1. p.)

Allpool kindlaks määratud tingimustel võib aktseptida või lunastada vekslit isik, kes sekkub ükskõik missuguse vekslivõlgniku eest, kelle poole võidakse pöörduda regressiga. — (60. § ja 110. §-i 2. p.)

Sekkuja võib olla mõni kolmas isik, isegi trassant, või mõni isik, kes vekslit järgi juba kohustatud, erandatud aktseptant. — (Vrd. 106. §-iga.)

Sekkuja peab teatama kahe argipäeva jooksul oma sekkumisest tema poolt sekatavale isikule. Sellest tähtajast mittekinnipidamisel on ta vastutav tema hooletusest tekkinud kahju eest, kusjuures aga kahjutasu ei või ületada vekslisummat.

2. Sekkus-aktseptomisest.

Art. 56. Sekkus-aktseptomine on võimalik kõigil neil juhtudel, kus aktseptomisele kuuluva vekslit valdaja võib teostada regressi enne tähtaega. — (105. §.)

Sel juhul, kui vekslil on tähistatud isik vekslit aktseptomiseks või lunastamiseks tarbe korral maksukohas, vekslivaldaja ei saa teostada oma regressiõigusi enne maksutähtpäeva isiku vastu, kes on nimetanud sekkuja tarbe korraks; ja samuti temale järgnevate allakirjutajate vastu, kui ta pole esitanud vekslit sekkujale ning kui selle keeldumine aktseptomises pole konstateeritud ametliku protestiga.

Teistel sekkumise juhtudel vekslivaldaja pole kohustatud vastu võtma sekkus-aktseptomist. Kui ta on aga selle vastu võtnud, siis ta kaotab temale enne maksutähtpäeva kuuluva regressiõiguse isiku vastu, kelle eest toimus aktseptomine, samuti ka temale järgnevate allakirjutajate vastu. — (106. ja 108. §.)

²¹ Sekkumine = intervention, prosredničestvo.

Art. 57. Sekkus-aktseptimine märgitakse vekslile ja kirjutatakse alla sekkuja poolt. Säärases aktseptis märgitakse ära see, kelle eest ta toimus; selle märkme puudumisel peetakse aktseptimine toimunuks trassandi eest. — (107. §.)

Art. 58. Sekkuja-aktseptant on vastutav vekslivaldaja ja nende indosantide eest, kes seisavad selle taga, kelle eest ta sekkus, samuti nagu see viimane. — (57. §.)

Sekkus-aktseptimisele vaatamata sekata viimase ees vastutajad võivad nõuda vekslivaldajalt 48. artiklis tähendatud summa tasumisel vekslil kättamist²² ühes protestiakti ja kviitungiga, kui need kaks viimast olemas. (Vrd. 52. ja 54. §-iga ning 102. §-i 2. p.)

3. Sekkus-lunastamisest.

Art. 59. Sekkus-lunastamine on võimalik kõigil neil juhtudel, kus vekslivaldaja võib teostada regressi kas maksutähtpäevadel või enne seda.

Lunastamine peab toimuma terves summas, mille peaks tasuma tema poolt sekata.

Ta peab toimuma hiljemalt sel päeval, mis järgneb viimsele päevale, mil oli võimalik teha protesti mittelunastamises. — (60. ja 110. §.)

Art. 60. Kui veksel on aktseptitud sekkuja poolt, kelle elukoht on maksimise paigas, või kui isikud, kelle elukoht samas paigas, on märgitud maksjateks tarbe korral, siis vekslivaldaja peab esitama vekslil kõigile neile isikule, ja vajaduse korral laskma teha protesti mittelunastamises hiljemalt sellele järgneval päeval, mil oil õigus toimetada protestimist.

Kui sel tähtajal protestimist ei toimetatud, siis sekkuja määraja või see isik, kelle arvel veksel aktseptiti, ja järgnevad indossandid vabanevad vastutusest vekslil järgi.

(63. § ja 110. §-i 3. p.)

Art. 61. Vekslivaldaja, kes keeldub vastu võtmast maksimist sekkujalt, kaotab oma regressiõiguse nende vastu, kes oleksid vabanenud sel teel kohustisest vekslil järgi. — (62. §.)

Art. 62. Sekkus-lunastamist peab konstateerima vekslile tehtava kviiteerimisega ja selle nime tähistamisega, kelle eest see toimus. Viimase tähistuse puudumisel makse peetakse tehtuks trassandi eest.

Veksel ja protestiakt, kui viimane tehtud, tuleb kätata sekkuja-lunastajale. — (64. §.)

Art. 63. Sekkuja-lunastaja omandab kõik vekslil tulenevad õigused selle vastu, kelle eest ta lunastas, samuti ka viimase ees vastutavate isikute vastu. Ta ei või aga vekslil uuesti indosseerida. — (64. § ja 110. §-i 5. p.)

Vabanevad need indosseerijad, kes järgnevad sellele allakirjutajale, kelle eest toimus lunastamine. — (65. §.)

Kui võistlevad mitu sekkuja-lunastajat, antakse eesõigus sellele, kelle läbi vabaneb rohkem isikuid. See sekkuja-lunastaja, kes oli teadlik, et toimiti selle reegli vastaselt, kaotab oma regressiõiguse nende vastu, kes oleksid vabanenud teise maksimise tõttu. — (65. §.)

²² Kättamine = vručenie, remission.

IX peatükk. — Veksliteisikuist ja ärakirjadest.

1. Veksliteisikud.

Art. 64. Vekslit võib väljata mitmes sisuvõrdses teisikus.

Iga veksliteisiku tekstis eneses peab olema tähendatud, mitmes ta on järjekorraliselt; selle puudumisel peetakse igaüks neist iseseisvaks veksliks. — (115. §.)

Iga säärase veksliteisiku valdaja, milles pole tähendatud, et ta on väljatud ühes ainsas eksemplaris, võib nõuda omal kulul mitme veksliteisiku andmist. Selleks peab ta pöörduma oma vahenditu indossandi poole, kes on kohustatud andma talle kaasabi selles oma indossandi vastu; samuti peavad toimima järgmised indossandid, kuni on jõutud trassandini. Indossandid on kohustatud kordama oma pealdisi uutel veksliteisikuil.

Art. 65. Ühe veksliteisiku järgi maksmine on vabastav isegi, kui pole määratud, et säärase lunastamisega kaotavad oma jõu kõik teised veksliteisikud. Kuid trassaat jääb vastutavaks iga tema poolt aktsepsitud veksliteisiku järgi, mida talle pole näidatud lunastamise korral.

Indossant, kes on üle andnud veksliteisikud mitmele eri isikule, vastutab võrdselt temale järgnevatel indossantidega kõikide veksliteisikute järgi, mis kannavad nende allkirju ja mis pole neile kätatud lunastamise korral. (116. §.)

Art. 66. See, kes on saatnud aktsepsimiseks ühe veksliteisiku, peab tähistama teistele veksliteisikuile selle isiku nime, kelle kätte too veksliteisik sai. See isik peab selle kättama teise veksliteisiku seaduslikule vekslivaldajale. — (117. ja 118. §.)

Kui see isik keeldub seda tegemast, siis vekslivaldaja ei või teostada enne regressi, kui on konstateeritud protestiga:

1. et aktsepsimiseks saadetud veksliteisik pole kätatud temale nõudmisel;
2. et ta pole saavutanud tema käes oleva teise veksliteisiku aktsepsimist või lunastamist. — (119. §.)

2. Ärakirjad.

Art. 67. Igal vekslivaldajal on õigus teha ärakirju vekslit.

Ärakiri peab reprodutseerima täpsalt algteksti indossamentidega ja teiste sellel leiduvate märkustega. Temas tuleb ära tähendada, kus ärakiri lõpeb. — (120. §.)

Teda võib indosseerida ja käendada samal viisil ja samade tagajärgedega nagu algvekslit. — (122. §.)

Art. 68. Ärakirjale tuleb tähendada algveksli hoidleja²³. Viimane on kohustatud üle andma mainitud vekslit selle ärakirja seaduslikule valdajale. — (121. §.)

Kui seda keeldutakse tegemast, siis vekslivaldaja ei või teostada enne regressi isikute vastu, kes on indosseerinud ja käendanud ärakirja, kui ta on konstateerinud protestiga, et tema nõudmisele vaatamata pole kätatud talle algvekslit. — (123. ja 124. §.)

Kui pärast viimast indossamenti, mis pealdati enne ärakirja tegemist,

²³ Hoidleja = Verwahrer.

leidub algveksliil klausel „siit peale maksab indossament ainult ära kirjal“ või mõni teine samatähenduslik väljend, siis peetakse iga edaspidi tehtud indossamenti maksvusetuks.

X peatükk. — Muudatustest.

Art. 69. Veksli teksti muutmise korral need isikud, kes on alla kirjutanud pärast seda muutmist, on kohustatud muudetud teksti sõnastuse järgi; enne seda alla kirjutanud on aga kohustatud esialgse teksti sõnastuse järgi. — (13., 19. ja 96. §.)

XI peatükk. — Aegumisest.

Art. 70. Kõik vekslit tulenevad hagid aktseptandi vastu aeguvad kolme aastaga, arvatud maksutähtpäeva daatumist.

Vekslivaldaja hagid indossantide ja trassandi vastu aeguvad ühe aastaga, arvatud protestimise kuupäevast, mis toimus selleks määratud tähtaajal; kui vekslis leidub klausel, mis vabastab protestimise kohustisest, siis arvatakse aegumistähtaega vekslil lunastamispäevast.

Indossantide hagid üksteise ja trassandi vastu aeguvad 6 kuuga, arvatud päevast, mil indossant on lunastanud vekslit, või päevast, mil tema vastu hageti. — (73. ja 74. §.)

Art. 71. Aegumise katkestamine omab jõudu ainult selle vastu, kelle suhtes katkestamisakt on tehtud.

XII peatükk. — Üldmäärused.

Art. 72. Säärase vekslil lunastamist, mille tähtpäev langeb seaduslikule pühale või puhkepäevale, võib nõuda ainult esimesel sellele järgneval argipäeval. Samuti kõiki teisi veksliga ühenduses olevaid toiminguid, nagu esitamist aktseptimiseks ja protestimist, võib toimetada ainult argipäeval.

Kui mõni neist tehinguist peab toimuma kindlal tähtajal, mille viimane päev langeb seaduslikule pühale või puhkepäevale, siis pikendatakse see tähtaeg esimese tähtaja lõppemisele järgneva argipäevani. Püha- ja puhkepäeval, mis langevad tähtaja kestusele, võetakse arvesse tähtaegade arvamisel. — (41. §, vrd. 43. §-iga.)

Art. 73. Seaduslike või kokkuleppeliste tähtaegade arvamisel ei võeta arvesse seda päeva, millest hakatakse lugema tähtaega. — (41. §.)

Art. 74. Pole lubatud mingeid seaduslike ega kohtulikke armupäevi.

II osa.

LIHTVEKSLIST.

Art. 75. Lihtveksel sisaldab:

- 1° lihtveksli nimetust, paigutatud akti enese teksti ja väljendatud samas keeles, milles on koostatud see akt;
- 2° määratud rahasumma maksmise tootust;
- 3° maksutähtaja tähistust;
- 4° koha tähistust, kus peab toimuma makse;
- 5° isiku nimetust, kellele või kelle käsul peab toimuma makse;
- 6° vekslil koostamisaja ja -koha tähistust;
- 7° vekslil väljaja allkirja.

(3. §.)

Art. 76. Akt, milles puudub mõni eelmises artiklis mainitud osiseist, pole maksev lihtvekslina, välja arvatud järgmises lõikes loendatud juhtudel. Lihtveksel, millel pole märgitud maksutähtpäeva, peetakse lunastamisele kuuluvaks näitamisel.

Maksukoha tähistuse puudumisel peetakse akti koostamise kohta maksukohaks ja samal ajal ka veksliväljaja elukohaks.

Veksel, millel pole tähistatud koostamiskohta, peetakse allkirjutatuks allkirja kõrval tähendatud kohal. — (3., 4., 5. ja 14. §.)

Art. 77. Lihtvekslile on kohaldatavad, niivõrt kui nad on kokkukõlas selle akti loomusega, käskvekslisse puutuvad määrused, mis puutuvad: indossamenti (art. 11—20); maksutähtpäevadesse (art. 33—37); maksmisse (art. 38—42); regressi mittelunastamise korral (art. 43—50, 52—54); sekku-lunastamisse (art. 55, 59—63); ära kirjadesse (art. 67—68); muudatusisse (art. 69); aegumisse (art. 70—71); püha- ja puhkepäevisse; .

tähtaegade arvamisse ja armupäevade keelusse (art. 72—74).

Samuti on lihtvekslile kohaldatavad need käskvekslisse puutuvad määrused, mis käsitlevad erimaksjate poolt või trassaadi elukohaga mitte ühtivas paigas lunastatavaid käskveksleid (art. 4 ja 27); intresside määramist (art. 5); vekslit summasse puutuvate tähistuste erinevusi (art. 6); 7. artiklis ette nähtud tingimusil antud allkirja tagajärgi, volituseta või volitust ületanud isiku allkirja tagajärgi (art. 8) ja blankovekslit (art. 10).

Samuti on kohaldatavad lihtvekslile vekslikäendusse puutuvad määrused (art. 30—32); 31. art. viimases lõikes ette nähtud juhul, kus käenduses pole tähendatud, kelle eest ta on antud, peetakse ta antuks lihtveksli väljaja eest.

Art. 78. Lihtveksli väljaja vastutab samuti, kui käskveksli aktseptant.

Lihtvekslid, mis on lunastatavad teatud tähtajal pärast näitamist, tuleb esitada väljajale näitamispäeva määramiseks 23. artiklis kindlaks määratud tähtaegadel.

Tähtaeg näitamisest kulgeb vekslile märgitud näitamiskuupäevast, mis on alla kirjutatud veksliväljaja poolt. Väljaja keeldumine säärase dateeritud märkuse tegemisest konstateeritakse protestiga (art. 25), mille tegemispäev samastatakse käesoleval juhul vekslit näitamispäevaga maksutähtpäeva arvamisel. — (38. §-i 2. p.)

Lisa II.

Ühlustatud veksliseadusest lubatud reservatsioonid.

Art. 1. Iga KL võib ette kirjutada, et kohustis mahutada tema territooriumil tehtud vekslitesse „käskveksli“ nimetust, mis ette nähtud ÜS-e 1. art. nr. 1 all, tuleb kohaldamisele kuus kuud pärast selle konventsiooni jõusseastumist.

Art. 2. Igal KL-el on õigus määrata tema territooriumil aset leidnud vekslitoimingute suhtes, mil viisil võib asendada vekslil puuduvat allkirja ennast, kui aga isiku tahe, kes oleks pidanud alla kirjutama, leiaks vekslil kirjaliku ning ametliku konstateerimise. — (Vrd. 9. §.)

Art. 3. Iga KL võib reservida endale õiguse mitte mahutada oma natsionaalseadusse ÜS-e 10. art.

Art. 4. ÜS-e 31. art. 1. lõike muutmiselega on igal KL õigus tunnistada, et tema territooriumil võib anda vekslikäendust ka eriaktis, milles on tähistatud tema andmiskoht.

Art. 5. Iga KL võib täiendada ÜS-e 38. art. ses mõttes, et tema territooriumil lunastatava vekslil peab esitama vekslivaldaja maksutähtpäeval enesel; selle kohustise mittetäitmine võib põhjustada ainult kahjutasu nõudmist.

Teistel KL on õigus määrata tingimusi, millistel nad tunnustavad säärast kohustist.

Art. 6. Igale KL-ele jääb õigus määrata ÜS-e 38. art. viimase lõike kohaldamisel, et selles ette nähtud asutised tuleb lugeda natsionaalseaduse järgi arvekodadeks.

Art. 7. Igal KL on õigus muuta, kui ta peab seda tarvilikuks oma riigi raha vahetuskursis peatuvatel erakordsetel oludel, 41. art. klauselil, mis normib tema territooriumil lunastatavate vekslite tasumist välisvaluutas. Sama reeglit võib kohaldada natsionaalsel territooriumil välisvaluutas tehtud vekslite kohta.

Art 8. Igal KL on õigus ette kirjutada, et tema territooriumil tehtavaid proteste võib asendada vekslil enesel kirjutatud ja dateeritud avaldisega, mis alla kirjutatud trassaadi poolt, välja arvatud juhul, kui trassant nõuab vekslil tekstis protesti ametliku aktiga.

Igal KL on samuti õigus ette kirjutada, et mainitud avaldis kantaks sisse avalikku registrisse protestideks määratud tähtajal.

Eelmistes lõigetes ette nähtud juhul peetakse dateerimata indossament tehtuks enne protestimist.

Art. 9. ÜS-e 44. art. kolmanda lõike muutmiselega on igal KL õigus ette kirjutada, et protest mittelunastamises peab tehtama kas vekslil lunastamise päeval või ühel kahest järgnevast argipäevast. — (Vrd. 68. § p. 1 ja 41. §.)

Art. 10. Iga KL seaduseandlusele on reserveeritud ÜS-e 43. art. 2. ja 3. nr. all ja 44. art. 5. ja 6. lõikes ette nähtud õiguslikkude vahekordade üksikasjalik piiritlemisviis.

Art. 11. ÜS-e 43. art. 2. ja 3. nr. all ning 74. art. määruste muutmiselega reserveerib iga KL oma õiguse võimaluse andmiseks oma seaduseandluses vekslil järgi vastutavaile isikule, kelle poole on pöördutud regressinõudega, sobida tähtaegades, mis aga ühelgi juhul ei tohi ületada vekslil maksutähtpäeva.

Art. 12. ÜS-e 45. art. muutmiselega on iga KL õigus säilitada või maksta panna järgmine teatamissüsteem: notar või ametnik, kes natsionaalseadusega on volitatud vekslil protestima, on kohustatud vekslil protesti-

misel mitteaktseptimisel või mittelunastamisel sellest teatama kirjalikult neile vekslil järgi kohustatud isikutele, kelle asukoht on tähendatud vekslil või kelle asukoht on teada protestimist toimetavale enesele, kui see on tehtud teatavaks talle protestimist nõudvate isikute poolt. Säärase teatamisega seotud kulud lisandatakse protestikuludele.

Art. 13. Igal KL on õigus ette kirjutada tema territooriumil nii väljatud kui ka lunastamisele tulevate vekslite kohta, et ÜS-e 48. art. 2. nr. all ja 49. art. 2. nr. all ette nähtud protsendimäärasid võib asendada selle KL territooriumil seaduslikult maksva määraga.

Art. 14. ÜS 48. art. muutmiselega reservib iga KL omale õiguse mahu- tuda oma natsionaalseadusse normi, mis määrab, et vekslivaldaja võib nõuda sellelt, kelle vastu ta teostab oma regressiõigust, komisjoni, mille suuruse määrab natsionaalseadus.

ÜS 49. art. muutmiselega on kohaldatav sama ka isiku kohta, kes nõuab pärast vekslil lunastamist selle summat tema ees vekslil järgi vastutavalt isikult.

Art. 15. Iga KL on vaba otsustama, et neil juhtudel, kui on kaotatud õigused vekslil järgi või aegumisel, säilib tema territooriumil hagi trassandi vastu, kes pole esitanud katet (provision), samuti ka trassandi või indossandi vastu, kes õiguseta rikastunud.

Sama otsustamisvabadus on jäetud aegumise juhul aktseptandi suhtes, kes sai katte või kes on rikastunud õiguseta.

Art. 16. Küsimus, kas trassant on kohustatud esitama katet maksu- tähtpäeval ja kas vekslivaldajal on erilisi õigusi sellele katele — jääb välja ÜS-est.

Samuti on ka iga muu küsimusega, mis puutub vekslil väljamise aluseks olevasse vahekorda.

Art. 17. Iga KL seaduseandlusele kuulub õigus määrata aegumise katkestamise ja seistamise põhjused vekslitest tekkinud hagide kohta, mis alluvad tema kohtutele.

Teistel KL on õigus määrata tingimused, millistel nad tunnustavad sääraseid põhjusi. Sama käib ka selle hagi efektiivsus, millest tingitud ÜS 70. art. 3. lõikes ette nähtud aegumise tähtaja kulguse endistamine.

Art. 18. Igal KL on õigus ette kirjutada, et teatavad argipäevad olek- sid samastatud seaduslikkude pühapäevadega selles, mis puutub vekslil esitamisse aktseptimiseks või lunastamiseks ja kõigisse teistesse veksliga seotud aktidesse.

Art. 19. Iga KL võib kindlaks määrata natsionaalseadusse vastuvõt- misega ÜS 75. art. tähendatud lihtvekslite nimetuse või jätta need vekslid erilise nimetuseta, kui nad sisaldavad ainult selget tähistust, et nad on liht- vekslid.

Art. 20. Käesoleva lisa määrused 1. kuni 18. artiklini käskveksli kohta on kohaldatavad samuti ka lihtvekslite kohta.

Art. 21. Iga KL reservib õiguse piirata konventsiooni esimeses artiklis mainitud kohustist ainult käskveksli kohta käivate ettekirjutistega ja mitte

maksma panna omal territooriumil ÜS-e II osas sisalduvaid ettekirjutisi lihtveksli kohta. Sel juhul loetakse seda reservatsiooni kasutanud KL lepingulaseks ainult selles, mis puutub käskvekslisse.

Iga KL reservib omale õiguse koostada lihtvekslite kohta käivaist ettekirjutistest erilise seadustiku, mis oleks täielikult kokkukõlas ÜS-e II osa määratlustega ja mis kordaks käskveksli kohta käivaid määrusi, millele on tehtud viited samas osas, ainult nende muudatustega, mida lubavad ÜS 75. 76., 77. ja 78. art. ja käesoleva lisa 18. ja 20. artikkel.

Art. 22. Igal KL on õigus väljata erakorralisi üldlaadseid ettekirjutisi regressi kindlustamise aktidesse (actes conservatoires de recours) puutuvate tähtaegade ja maksutähtpäeva pikendamiseks.

Art. 23. Iga KL kohustub tunnustama iga teise KL poolt vastu võetud ettekirjutisi selle lisa 1. kuni 4.; 6., 8. kuni 16. ja 18. kuni 21. artikli kohaselt.

B.

Konventsioon seaduste konfliktide lahendamiseks käsk- ja lihtvekslite asjus.

Art. 1. KL kohustuvad vastastikku kohaldama käsk- ja lihtvekslite kohta käivate seaduste konfliktide lahendamisel järgnevatel artiklites tähen- datud norme.

Art. 2. Isiku teovõime käsk- ja lihtvekslitega kohustumiseks määrab natsionaalseadus; kui see natsionaalseadus deklareerib kompetentseks teise maa seaduse, siis kohaldatakse viimast.

Isik, kes oleks teovõimetu eelmises lõikes tähendatud seaduse põhjal, on aga siiski seotud, kui allkiri on antud ühe riigi territooriumil, kelle seaduseandluse põhjal see isik oleks teovõimne.

Igal KL on õigus mitte tunnustada lepingut, mis tehtud käsk- ja lihtvekslite asjus ühe tema kodaniku poolt ja mis peetakse maksvaks teise KL territooriumil ainult käesoleva artikli eelmise lõike kohaldamisel.

Art. 3. Käsk- ja lihtvekslitega seotud kohustiste vorm on korraldatud selle maa seadustega, kelle territooriumil need kohustised alla kirjutatud.

Siiski, kui käsk- ja lihtvekslil allakirjutatud kohustised pole maksvad eelmise lõike eeskirjade järgi, kuid kui nad on kokkukõlas selle riigi seaduseandlusega, kus oli alla kirjutatud hilisem kohustis, siis ei halva hilisema kohustise maksvust see asjaolu, et esimesed kohustised on korrapäratud vormilt.

Igal KL on õigus ette kirjutada, kas on maksvad tema kodanikkude poolt välismail käsk- ja lihtvekslite asjus tehtud kohustised ühe teise tema territooriumil asuva tema kodaniku suhtes, kui nad on tehtud natsionaal- seaduses ette nähtud vormis.

Art. 4. Käskveksli aktseptijal ja lihtveksli allakirjutajal kohustiste effek- tid määratakse nende vekslite lunastamiskoha seaduste järgi.

Effektid, mis tekivad teiste käsk- või lihtveksli järgi kohustunute all- kirjadedest, määratakse selle maa seadusega, mille territooriumil nad anti.

Art. 5. Regressiõiguse hagi teostamise tähtajad jäävad määrata kõikide allakirjutajate kohta vekslite tegemiskoha seadustega.

Art. 6. Vekslite tegemiskoha seadus määrab, kas käskveksli valdaja saab võla, mis aset andis vekslite väljamisele.

Art. 7. Käskveksli lunastamise maa seadus reguleerib küsimust, kas aktsept võib piirduda summa osaga või kas pidaja on või ei ole kohustatud vastu võtma osalist lunastamist. Sama normi kohaldatakse lihtveksli lunastamise kohta.

Art. 8. Protesti vorm ja tähtajad, samuti ka käsk- ja lihtvekslite asjute teiste õiguste teostamiseks ja säilitamiseks vajalikkude aktide vorm on korraldatud maa seadustega, kelle territooriumil tehakse protest või kõnesolev akt.

Art. 9. Käsk- ja lihtveksli lunastamise maa seadus määrab tarvitatavad abinõud käsk- või lihtveksli kaotamise või varastamise puhuks.

Art. 10. Iga KL reservib õiguse mitte kohaldada käesolevas konventsioonis sisalduvaid rahvusvahelise eraõiguse põhimõtteid, kuivõrt see puutub:

1. kohustisse, mis tehtud väljaspool KL territooriumi;
2. seadusse, mis oleks kohaldatav nende põhimõtete kohaselt ja mis ei oleks ühe KL oma.

Art. 11. Iga KL territooriumil pole käesoleva konventsiooni ettekirjutised kohaldatavad käsk- ja lihtvekslite suhtes, mis juba väljatud selle konventsiooni maksimahakkamiseni.

C.

Konventsioon vekslite tempelmaksustamise kohta.

Art. 1. Juhul, kui KL seaduseandlus pole juba säärane, kohustuvad nad muutma oma seadusi nii, et käsk- ja lihtvekslite põhjal tekkinud kohustiste maksvus või neist järelduvate õiguste kasutamine ei oleks tempelmaksuseadustiku ettekirjutiste mitesilmaspidamisest.

Nad võivad siiski seistada nende õiguste teostamist kuni ettekirjutatud tempelmaksu kui ka trahviraha tasumiseni. Nad võivad samuti määrata, et nende seaduste kohaselt käsk- ja lihtvekslite omus ja efektid oleksid sundtäitekorra teostamiseks tingimusest, et tempelmaks oleks tarvilisel viisil tasutud nende seaduste kohaselt vekslite tegemise silmapilgul.

Iga KL reservib õiguse piirata esimeses lõikes mainitud kohustist üksnes käskvekslitega.

Riigikohtu tegelus.

Administratiivosakond.

Kas kohtu- ja siseministril on õigus Riigikorra kaitse seaduse põhjal tunnistada maksusetuks linna-, maa-, alevi- ja vallavolikogude valimistel esitatud kandidaatide nimekirju ning lõppenuks nende nimekirjade järele valitud esindajate volitusi?

Vastus: jaatav.

Vabadus kui õiguslik mõte eeldab õiguslikku korda, millest ta on üks osa. Vabaduse õiguslik mõte ei tohi ennast lahti öelda õiguslikust korrast, mis on tema alus ja tugi. Sellest seisukohast lähtudes tuleb tunnustada, et Riigikorra kaitse seadus (RT 29 30—1925), mille sihiks on kaitseda PS § 1 tunnustatud riigikorda, mille järgi Eesti on iseseisev, sõltumatu vabariik, kus riigivõim on rahva käes, ei käi PS vastu. On selle sihi saavutamiseks tarvilik takistada tegevust teatavatel (Riigikorra kaitse sead. § 1) ühingutel, seltsidel ja rühmitistel või nende liitudel, siis ei ole põhjust proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise üle kaevata, kui Riigikorra kaitse s. § 3 siseministrile õiguse annab tunnustada maksvusetuks tähendatud ühingute, seltside, rühmitiste või nende liitude poolt valimistel esitatud kandidaatide nimekirjad ja lõppenuks nende nimekirjade järgi valitud esindajate volitused, sest niisuguses siseministri õiguses tuleb näha Riigikorra kaitse sead. § 1 ja 2 keelatud tegevuse tagajärgi. Proportsionaalsuse põhimõtte ise aga jääb seejuures puutumata. Valimine toimub nimekirjade järgi ja sellest on tingitud, et siis, kui mõned kandidaatide nimekirjad on tunnustatud maksvusetuks, tuleb nende nimekirjade järgi valitud esindajate volitused lõppenuks tunnustada, nii et ühe või teise niisuguste maksvusetuks tunnustatud nimekirjade järgi valitud kandidaadi rühmast väljaastumine pärast valimist või ka tema teostamine mitte riigivastases sihis ei või mingit mõju avaldada nende volituste alalhoidmise küsimuse lahendamisel.

(RkhA t. nr. 669 II — 1930.)

Kas haigekassad võivad õnnetusjuhtude läbi vigastatud kassaliikmetele määrata suuremaid abirahasid kui nad maksavad haigetele kassaliikmetele, ja maksta õnnetusjuhtude läbi vigastatud kassaliikmetele abirahasid pühade ja puhkepäevade eest, kui nemad haigetele kassaliikmetele seda ei maksa?

Vastus: eitav.

Tööst. töö seaduse § 310 ütleb: „Haiguse või vigastuse korral antava abiraha suurus määratakse kindlaks haigeksjäänud kassaliikme poole kuni kahe kolmandiku teenistuse (palga) piirides. Neis piirides on haigekassadel õigus kassaliikmete perekondliku seisukorra järgi haiguse või vigastuse puhul antava abiraha suuruse kohta mitmesuguseid norme kindlaks määrata.“

Selle paragrahvi algupärane venekeelne tekst on järgmine:

„Размѣръ денежнаго пособія по случаю болѣзни или увѣчья устанавливается въ предѣлахъ отъ половины до двухъ третей заработка заболѣвшаго участника. Больничнымъ кассамъ предоставляется устанавливать въ указанныхъ выше предѣлахъ различныя размѣры денежнаго пособія по случаю болѣзни или увѣчья въ зависимости отъ семейнаго положенія участниковъ кассы.“ (VSKK 1917. a. nr. 208, art. 1313).

Esitatud seaduse määrus on täiesti selge ega jäta mingit kahtlust, et haigekassad abirahade normide kindlaksmääramisel ei või vahet teha abirahade vahel, mis makstakse harilikkude haiguste puhul, ja abirahade vahel, mis makstakse õnnetusjuhtudest tekkinud haiguste puhul, vaid nii ühel kui teisel juhul võib haigekassa ainult kassaliikme perekonnaseisu järgi antava abiraha suuruse kohta mitmesuguseid norme kindlaks määrata, aga mitte muudel alustel abiraha norme kindlaks määrata. Säärasel viisil kindlaks määratud abiraha normide alustel tuleb haigetele ja vigasaanutele abiraha maksta § 311 ette nähtud tähtaegade kestel. See asjaolu, et 14. nädalast peale antakse vigasaanutele abiraha kindlustusühingute poolt juba $\frac{2}{3}$ palga suuruses (§ 389), ei anna põhjust § 310 nii aru saada, et haigekassad võivad abirahade normide kindlaksmääramisel vigasaanud kassaliikmetele suuremaid abirahasid määrata kui haigetele kassaliikmetele, sest Tööst. töö s. teeb vahet abirahade vahel, mis haigekassa § 310 alusel kindlaks määrab ja mida makstakse haigekassa poolt § 311 ette nähtud aja kestel kassaliikmetele, vahet tegemata, kas nad on viga saanud või harilikud haiged, ning abirahade vahel, mis makstakse pärast § 311 ette nähtud tähtaegu vigasaanutele kindlustusühingute poolt. Esimeste abirahade normi määrab kindlaks § 310 ette nähtud alustel haigekassa, kuna teiste norm on juba seadusega kindlaks määratud (vt. §§ 389, 546 jt.). Ka Tööst. töö s. § 546 märkus ei õigusta säärast § 310 tõlgendamist. Selle paragrahvi märkusest nähtub just vastupidist ja nimelt, et juhul, kui vigasaanu on liige haigekassas, mis Haiguse vastu kindlustamise seaduse põhjal (§§ 257—371) asutatud, siis maksab haigekassa abiraha vigasaanule välja alustel, mis sisalduvad Haiguse vastu kindlustamise seaduses, s. t. et haigekassa maksab abiraha välja § 310 ette nähtud alustel kindlaks määratud normide alusel, kuna juhul, kui vigasaanu ei ole haigekassa liige, määratakse § 546 järgi abiraha $\frac{2}{3}$ palga suuruses.

Mis puutub küsimusse, kas võivad haigekassad õnnetusjuhtude läbi vigastatud kassaliikmetele maksta abirahasid pühade ja puhkepäevade eest, kui nad haigetele kassaliikmetele seda ei maksa, siis tuleb ka sellele eitavalt vastata, sest Tööst. töö s. § 318 p. 3 säärast vahetegemist ette ei näe.

(Rkha t. nr. 1027 II — 1930.)

Kas riigiametnikū jäädavalt ametist vabastamise käskkirjas peab olema tähendatud, missuguse Riigiteenistuse seaduse paragrahvi järgi vabastamine toimunud?

Vastus: jaatav.

Riigiametnikkude jäädavalt ametist vabastamine võib toimuda Riigiteenistuse seaduse (RT 149—1924) §§ 39 ja 40 ette nähtud juhtudel. Nimetatud seaduse paragrahvides on täpsalt loendatud alused ja juhud, mil ametniku vabastamine võib toimuda. Kuna aga

Riigiteenistuse seadus mõnel juhul ametist vabastatavate ametnikkude kohta erilisi soodustusi ette näeb, näiteks § 22, ja kuna vabastamise käskkirjast peab nähtuma, kas on see kokkukõlas Riigiteenistuse seaduses üles seatud eeltähendatud normidega, siis loomulikult peab vabastamise käskkiri sisaldama eneses, kui mitte Riigiteenistuse seaduse vastavat paragrahvi ja punkti, siis igatahes tuleb vabastamise põhjust nii väljendada, nagu see ette nähtud Riigiteenistuse seaduse eeltähendatud paragrahvis 39 p. 1 ja 2 lit. a — e või § 40, sest vastasel korral jääb selgusetuks, kas vabastamine on toimunud kokkukõlas Riigiteenistuse seaduse normidega ja missugused tagajärjed on sel vabastamisel.

(RkhA t. nr. 1051 II—1930.)

Kas apteegi avamise luba läheb loasaaja surma puhul tema pärijatele?

Vastus: eitav.

Nagu nähtub Vabamüügiapteekide avamise seaduse (RT 149 — 1924) § 7, on apteegi avamise luba isiklik ja sõltuv loasaaja isiklikkudest omadustest. See seadus ei näe ette säärase lubade üleminekut pärijatele loasaaja surma puhul, nagu see maksev apteegi pidamise loa kohta, mille üleminek pärijatele loaomaniku surma puhul on seaduses ette nähtud. Apteegi avamise loa saamine võib toimuda seepärast ainult Vabamüügiapteekide avamise seaduse § 7 ette nähtud korras ja alustel.

(RkhA t. nr. 1066 II—1930.)

Kas ühispiimatalitused kuuluvad valla heaks võetava tööstusmaksu alla?

Vastus: eitav.

Ühispiimatalitused on küll töönduslikud ettevõtted, kuid mitte ärilise, vaid põllumajandusliku iseloomuga ja kui niisugused on nad põhi- ja lisaärimaksust vabastatud (RT 44—1923, sead. nr. 66, § 6). Tööstusmaksu on aga vallad oma heaks õigustatud võtma äriliste tööndusettevõtete pealt (RT 3—1921, sead. § 10).

(RkhA t. nr. 41 I—1931.)

Kas riigirentnikkude õiguste kaitsemine kuulub juhtudel, kui kohtutäituri poolt kohtuotsuste alusel nende varandustele või õigustele pannakse arest, Põllutöoministeeriumi ülesannete hulka?

Vastus: eitav.

MS ja MS teostamise määruse alusel ei kuulu riigirentnikkude õiguste kaitsemine küsimuses mainitud juhtudel Põllutöoministeeriumi ülesannete hulka. Kohtutäituri tegevuse vastu rendiõiguse müügiele määramise asjas võib riigirentnik kaebust tõsta TKS ette nähtud

korras, mitte aga nõuda kohtutäituri tegevuse vastu kaitset admin. kohtu korras.

(RkHA t. nr. 252 I—1931.)

Kas omavalitsuse teenijal on õigus nõuda teenistuskoha allesjätmist kaitseväes sundajateenistuse lõpetamiseni?

Vastus: eitav.

Arvamus, et kaitseväge sundaega teenima kutsutud omavalitsuseteenijatele võivad teenistuskohad omavalitsuses alles jääda, on ekslik, sest kuigi nad oleksid omavalitsuse teenistusse võetud enne Kaitseväeteenistuse seaduse maksimahakkamist ja selletõttu nende kohta Kaitseväeteenistuse seaduse § 3 enam käsitada ei saa, siis kaotavad nad ikkagi sundaega teenima kutsumise korral oma teenistuskohad omavalitsuses Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse (RT 1—1928) § 38 alusel, kuna § 38, kindlustades teenistuskohad omavalitsustes käsutus-, reserv- ja maakaitseväest tegelikku kaitseväeteenistusse kutsutud omavalitsuseteenijatele, teeb erandi just nende teenijate suhtes, kes kutsutud sundaega teenima, jättes need eeltähendatud soodustusest ilma.

(RkHA t. nr. 388 II—1931.)

Kas saab eraisikuid III klassi teede võrgu kindlaksmääramisel asjaosaliseks lugeda?

Vastus: eitav.

Maanteede seaduse (RT 48—1928) §§ 5 ja 15 alusel ei saa eraisikuid III kl. teede võrgu kindlaksmääramisel asjaosalisteks lugeda. III klassi teed määrab maavalitsus, ära kuulates vastavate vallavolikogude arvamusel ja ettepanekud ning § 5 neljandas lõikes nimetatakse asjaosalisteks teede avamisel Maanteede seaduse §§ 66, 67 jj. korras, kus neil on õigus tee avamist nõuda ja tarbe korral § 83 alusel esineda ka kaebusega maavalitsuse otsuse vastu. III klassi teede määramist ei saa eraisikud otseselt nõuda, kuigi teatava tee III kl. teede võrku võtmine oleks nende huvide kohane ja seepärast, kui maavalitsus teatavaid teesid III kl. teeks ei määra, ei või nemad seda nõuda ka kohtu korras.

(RkHA t. nr. 438 I—1931.)

Tsiviilosakond.

Millised õigused ning kohustised on sissenõudjal kinnisvara sundmüügi toimetuses?

Selle kohta seletab Riigikohus järgmist:

Kohtuotsuse täitetoiming koosneb reast üksteisele järgnevaist ja lahutamatus seoses seisvaist kohtutäituri ning kohtu, kui täiteorgani, toiminguid. Algatus kohtuotsuse täitmisele pööramiseks on võla sissenõudjal (vsõskatel), kes on kohustatud ühtlasi näitama täitmis-

viisi, ning kellele kuulub ka edaspidine korraldus otsuse täitmise materiaalõigusliku külje suhtes. Nagu juba Vene Senat seda korduvalt on seletanud (otsused 1881. a. nr. 147, 1883. a. nr. 39, 1885. a. nr. 88, 1884. a. nr. 104, 1911. a. nr. 55, 1916. a. nr. 37), ei nõua otsuse täitmise kord täies ulatuses TKS § 4 väljendatud võistlusprotsessi põhimõtte kohaldamist, mispärast silmapilgust, kui teade otsuse täitmise kohta (TKS §§ 942, 943) on võlgnikule kätte antud, seaduse enese eeldusel kõik otsuse täitmisega seotud toimingud loetakse teatavaiks sissenõudjale ja võlgnikule. Otsuse täitetoimingu kõigi asjaolude teadmise kohustise eeldusest järgneb muu seas, et, välja arvatud juhud, kus see seaduses *expressis verbis* väljendatud, asjaosalistele ei saadeta kutseid ja et kõigi otsuse täitmisega ühenduses seisvate toimingute järgi peavad valvama nemad ise. Sel põhjusel ei asu kohus, kui järelevalveorgan, omal algatusel järele katsuma, kas üks või teine otsuse täitetoiming on seadusega kokkukõlas või ebaseaduslik (vt. Vene Senati ts. dep. otsused 1900. a. nr. 111, 1912. a. nr. 17). Alles mõne asjaosalise palvel astub kohus, kui järelevalveorgan (TKS §§ 962, 966), tegevusse ja lahendab kaevatud küsimuse, ette kutsudes asjaosalised. — Teatud iseärasused tekivad otsuse täitmisel siis, kui ühele ning samale varale on pööranud mitu kreditori omad hagid. Kõik säärased hagejad teotsevad üheõigusluse ning iseseisvuse põhimõtteil (vt. Vene Senati ts. dep. otsus 1908. a. nr. 26). Kreditor aga, ühinedes oma hagiga teoksiloleva sissenõudmistoimetusega, ei või nõuda, et need toimingud, mis otsuse täitmiseks olid ette võetud ja toimunud lõplikult enne tema asjasseastumist, võetaks uuesti ette või muudetaks (vt. Vene Senati ts. dep. otsus 1899. a. nr. 79). Mitme kreditori põhimõtteline üheõiguslus võlgniku varast oma hagide tasumise taotlemisel võib mõnel korral esile kutsuda nende kreditoride huvide kokkupõrke; näit. kui esimene vara sundmüük jäänud toimumata, kuidas toimetada siis edaspidist sissenõudmist, või kellele jätta vara, kui sellele pretendeerivad mitu kreditori (TKS § 1880). Ei ole esimene sundmüük toimunud (TKS § 1879), ja kuni vara pole kinnistatud kellelegi kreditoridest, siis loetakse võlgniku suhtes otsuse täitetoiming edasikestvaks üldise aegumistähtaja jooksul (vt. Vene Senati otsus 1909. a. nr. 71); igal sissenõudjal on aga õigus kinnisvara kinnistamist oma nimele nõuda, täiesti lahus teiste kreditoride soovidest, ning kohus, saades sellise sooviavaldise ühelt kreditorilt, peab kohe kinnisvara kinnistama tema nimele. Siis aga, kui sellist soovi on avaldanud mitu kreditori, on TKS § 1880 erilise korra ette näinud, kellele kreditoridest tuleb kinnisvara kinnistada.

(RkhT t. nr. 443 — 1930.)

Kriminaalosakond.

Kas UNS § 530 ette nähtud auhaavamine abikaasade vahel on karistatav?

Vastus: jaatav.

Rkh. on seletanud, et meil maksvad seadused ei tee mingit erandit auhaavamises abikaasade vahel ja et seepärast puudub kohtul seaduslik alus kohtualust auhaavamises õigeks mõista ainult sel põhjusel, et erasüüdistaja on kohtualuse abikaasa.

(RkhK t. nr. 885—1929.)

Kas kaebuste andmiseks ette nähtud tähtaegade uuendamise „vabandatavaks põhjuseks“ võib olla ka vallavalitsuse viivitus kohtuotsuse ärakirja kätteandmises kaebajale, kui selle viivituse tõttu möödub kaebuse tähtaeg?

Vastus: jaatav.

Rkh. on seletanud, et kui vallavalitsus annab kaebajale kohtuotsuse ärakirja kätte alles peale tähtaja möödumist, siis ei saa tähtaja möödalaskmist kaebajale süüks panna. KKS § 868 ei ütle küll, mida tuleb mõista sõnade „vabandatavate põhjuste“ all, kuid sellele vaatamata kohus peab igal üksikul juhul selgusele jõudma, kelle süü läbi pole ärakirjad kohtuotsusest kaebajale edasi antud ja kas viimasel oli võimalus tähendatud ärakirja saamata tutvuda kohtuotsuse motiividega.

Mitte ainult kohtu süüd, vaid ka nende asutiste süüd, kelle peal lasub kohus ärakirja kätte toimetada, tuleb arvestada, kui arutusel on küsimus tähtaja uuendamise kohta. Ka selle protsessuaalküsimuse lahendamisel tuleb arvesse võtta KKS § 15 väljendatud põhimõtet, mille järgi igaüks vastutab oma tegude eest.

(RkhK t. nr. 677—1930.)

Kas tollidirektor võib asendada Tollinõukogu salakauba asjade otsustamisel ja trahvide määramisel?

Vastus: eitav.

Rkh. on seletanud, et TS § 7 järgi (RT 34—1929) on Tollinõukogu ülesandeks muu seas salakauba asjade otsustamine ja trahvide määramine samas seadustikus ette nähtud alustel. Et see õigus ei kuulu tollidirektorile, nähtub sellest, et tolliametid, kus nõukogu puudub, peavad saatma nõukogu võimkonda kuuluvad asjad lähemale tolliametile, kus nõukogu olemas. Tollidirektori õigused on ette nähtud TS §§ 22—32 ja nende hulka ei kuulu Tollinõukogu ülal tähendatud ülesanne.

(RkhK t. nr. 148—1931.)

Vastutav toimetaja: **F. Karlson.** Väljaandja: **Tartu Õigusteadlaste Selts.**

K. Mattieseni trükikoda O/Ü., Tartus, 1931.

LAHEMAD KAASTÖÖLISED.

A. Brandt, S. Csekey, V. Ditmar, R. Eliaser, E. Erdmann, D. Grimm, Th. Grünthal, K. Guldenstubbe, J. Jans, H. Jucum, P. Kann, F. Karlson, A. T. Kliiman, A. Luiga, J. Lõo, H. Madisson, N. Maim, L. Olesk, A. Piip, P. Poom, M. Pung, K. Saarmann, K. Selter, M. Taevere, O. Tief, I. Tjutrumov, K. Trakmann.

KAASTÖÖLISTELE!

Ajakirja mahutavuse tõstmiseks on nõutav, et juriidilises ajakirjas „Õigus“ avaldamiseks saadetud artiklid oleksid võimalikult kokku surutud. — Trükivigade vältimiseks on tarvilik, et käsikirjad oleksid kirjutatud selgestiloetava kirjaga, parandusteta ja vahelekirjutusteta; eriti soovitatav masinkiri (vähemalt 3 sm laiuse vaba äärega). — Tarvitamist leiavad ainult trükivalmis käsikirjad; korrektuurides on lubatud vaid trükivigade parandus ja äärmisel juhul üksikute sõnade muutmine. — Soovi korral saadetakse autorile esimesest korrektuurist äratõmme, mis viivitamata tuleb tagasi saata. — Ühtluse tõstmiseks alluvad kõik käsikirjad keelelisele korrektuurile. — Avaldamata jäänud artiklite käsikirjad saadetakse tagasi ainult vastaval, käsikirjale juurde lisatud soovil. — Autorid võivad saada artikleist äratõmbeid, missugune soov tuleb märkida käsikirjale ühes äratõmmete hulga äramärkimisega. Äratõmmete, artiklis kasutatud klišeede ja toimetuse kaudu tehtud tõlgete kulud kannab autor.

Käsikirjad saata aadressil: „Õiguse“ toimetus, Tartus, Aia tn. nr. 35.

IX Õigusteadlaste Päeva protokollid

(referaadid ja läbirääkimised) üksikmüügil saadaval. 96 lk.

Hind 1 kroon.

Tellida „Õiguse“ talitusest, Tartu, Aia tän. 35.

Hinna ettesaatmisel kas rahas või postmarkides saadetakse raamat tellijale postikuludeta kätte.

ÕIGUSE TOIMETUS
TARTU, AIA TÄN. 35.

1931. a. ilmub juriidiline ajakiri

„ÕIGUS“

kaheteistkümnendal aastal.

TOIMETUS:

R. Rägo (peatoimetaja), **K. Grau**, **E. Maddison**,
A. Palvadre, **K. Parts**, **J. Reinhold**, **J. Uluots** ja
E. Ein (tegevtoimetaja).

Sisuks juriidilised artiklid, kodu ja välismaa seaduseandluse ülevaade, kodu- ja välismaa kohtute tegelus; eriti rõhutatakse Riigikohtu tegeluse käsitlemist.

Lisana annab „Õigus“ 1930. a. Riigikohtu otsuseid.

Lähemateks kaastöölisteks on Tartu ülikooli õigusteaduskonna õppejõud, riigikohtunikud, vanemad kohtutegelased jne.

Aasta jooksul ilmub 10 numbrit.
Numbri suurus ühes lisaga 48—64 lk.

Tellimishind: 7 krooni aastas, üksiknumber 75 s.

On veel saada ajakirja eelmisi aastakäike hinnaga (ühes lisaga): 1920. a. — 1 kr. 50 s., 1921. a. — 3 kr., 1922. a. — 8 kr., 1923. ja 1924. a. — 4 kr., 1925., 1926., 1927. ja 1928. a. — 4 kr. 50 s., 1929. ja 1930. a. — 7 kr.

Toimetuse ja talituse aadress: **Tartu**,
Aia län. nr. 35, telefon nr. 81.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.

Hind 75 senti.

ESTI
RAHVUSRAAMATUKOOL
AR